

صورت جنگ درین سفر بود و نهایت مورد عنایت مهابت جنگ گردیده چنانچه لشکر همبرسانید اما چندان غرضت بنود و
 اجلس نیز امان نداد و الا بعد مردن صورت جنگ اگر زندہ سے ماند و فقیر سخی پیش میرسید احوال داشت که تو سخی لائق بحال
 بندہ ذمہ تہ خود سے بنود الحمد شکر کہ اولتعالی شانہ کفایت این عہد منیعیت خود نموده محتاج رجوع بسدہ اش نذہ بود اقصہ
 سراج الدولہ در غیبت جد خود اول سال شصت ہشتم از ماہ تو از وہم ہجرت روز سے سخیست عم خود بیامت جنگ
 رفتہ واغون کشتنش گرفتہ وقت شام باین ارادہ خون آشام از خانہ اش برآمد و بسوسہ پانہ نمود و ان گردید چون چو
 حسین قلی خان در اثنا سے راہ و آن بیچارہ بیگناہ از چند روز تر صد مرگ خود در خانہ منتر و تپنے بود بر سر دروازہ اش
 استاودہ فرما کہ داد کہ ہر دو برادر را گرفتہ بیارند حسین قلی خان بجانہ حاجے مہد سے ہاوارو فہ دیوانخانہ شہامت جنگ
 کہ نایت انتقال بجانہ اش و ہشت پناہ بردہ التجا کرد کہ بشہامت جنگ عن احوال شہامت جنگ سے ہاوارو فہ دیوانخانہ شہامت جنگ
 نمود و جوابے لیبواب نہ شنیدہ برگشت و چونیدگان از خانہ حاجے مہد سے حسین قلی خان را آورده در معرض سیاحت
 داشتند و آن مملووم مرحوم مخلص تیغ بیدریغ و بہر سہام ملام و دشنام آن سفاک بے باک
 وہمین قسم حیدر علی خان بیچارہ را کہ مکفوف البصر بود نیز آورده بہ برادر شہیدش ملحق ساختند اما حیدر علی خان چون
 شجاع و آفر داشت در ان وقت مثل برادر خود بر سر دروازہ شہامت جنگ درشت بر روی او گفت و فرمود کہ ای
 نامر و مردان را چنین نمی کشند خون این ہر دو برادر را بہ شد گویا خون سیاوش بود کہ دو دازد و دمان مہمات
 بر آورد ملک تمام مرشد آباد و ممالک محروسہ مہامت جنگ سے بہ سہ برابر کرد (صدق رسول اشتر علیہ وآلہ
 حیث قال کما تدین تدان) القصہ بعد این ماجرا مہامت جنگ بہرشد آباد و وصولت جنگ بہ پورنیہ برگشت اما صلوات جنگ
 را ہم اعتماد و از عم و برادر زادہ خود بر خاستہ لیکر کار خود افتاد و اسباب ہتقات الہی از ہمان زمان رو کا با ما دگے
 نہاد چون وظیفہ و قانع نگار آنت کہ انچہ واقعہ داند ثبت نماید لہذا بہ ہنگارش بعضے حالات درین مقام حیات
 نمود وہمین قسم درین صفحات ہر جا ہر چه وقوسے باشد بدون آنکہ بطرفے الفت و بطرف دیگر کلفتے را ملحوظ داشته
 سخن ساز سے خوش آمد پرداز سے نماید خواہ نگاشت امید از ناظران انصاف سرشت آنت کہ بخت مذکورہ
 غبار ملا سے از جانب فقیر در خاطر راہ ندادہ مورد عنفو و الطاف دارند و بکتہ گیر سے و عیب جوئی نہ پردازندہ

ذکر اشتداد امراض لاحقہ شہامت جنگ و انتقال و ازین عنخانہ تاریک جنگ

شہامت جنگ را کہ از ابتدا سے رحلت اکرام الدولہ شہر و گے خاطر و افسردگے مزاج لازم گشتہ کتر بحال خود خوشنود
 سے بود بعد مقتول شدن حسین قلی خان چون مدتی پیر گذشت عارضہ ہستقا طاہر گشت و حکیم علی نقی اصفہانی قبل
 اندر روز و ظہور عارضہ مدکورہ میگفت کہ مواد این مرض مہیا گشتہ اگر بحال با صلاح مزاج و تدابیر دفع مرض کوشیدہ آید بحال
 است اما شہامت جنگ بنا بر جاتی کہ مذکور شد بحال خود چندان نمی پرداخت بعد ظاہر شدن مرض زن او دیگر خطیبان
 مبالغہ در ما و انمودہ از خود را سے بقصیر بنود نہ تا آنکہ مرض ہشتادویافت و مہامت جنگ شہامت جنگ و امع زن خود
 او سے نسوانیکہ با او تعلق داشت مثل بہاگ ہائے و غیرہ بجانہ خود بردہ و معالجہ کوشیدن گرفت چون سر و آہ سہام
 یار سے آہد نیست احوال شہامت جنگ تباہ گردیدہ آمار مرگ بر او ظاہر شدن گرفت و زن شہامت جنگ سارون

سراج الدولہ کہ مبادا ہما نیا منیہ نس سار و با آنکہ خانہ پدرش بود شوہر خود را در آن حالت بر محفہ سوار ہوا خود برداشته
 بجایے خود آورد اول روز یکہ شام آن انتقال خواهد نمود پرسید کہ امروز چہ روز است گفتند و شبینہ اطہار بناشت نمود گفت
 عجب روز است کہ با معشوق خود ملاقات خواہم نمود و طاہرا وصیت کرد کہ در پہلو سے اکرام الدولہ دفن نمایند با مردم پیشا پدہ
 الفت کہ با اور داشت خود بخود در آنجا دفن نمودند الفقمہ سیر دوم ربيع الاول شب شنبہ یکہزار و یک صد و شصت و نہ ہجری
 بعد یک سال از کثرت شاہ حسین قلی خان بہالم عقبی شتافت و قمشی آن مرحوم کلمہ خرابیش با مرز و تاریخ رحلتش یافت صبح
 آن شب تجیز و تکفین نمودہ باقتدا سے سید الافاضل میر محمد علی ایہہ اشتر قاسی مہابت جنگ و جمیع اعیان شہر و اقربا
 علی واد نے بر جنازہ او حاضر گشت از گزاردہ در کمال احتشام جنازہ اش را با باغ موسیٰ جمیل کہ ساختہ او بود بردہ در محن
 سے رانجا کہ خود تعمیر نمورہ درہ رہا اگر ام الدولہ مدفون کردند ہنگام بردن جنازہ اش از دحام و غوغا سے عام و نوحہ و شیون
 مردان و زنان بمرتبہ بود کہ سے تر دیدہ و شنبہ باشد مبلغ سے و ہفت ہزار روپیہ در ماٹھ عجا ئز و ضعا و بیوہ زنان غیر
 بنی آلارن غیر مان بود کہ با سر شتہ دفاتر تعلق نہ داشت و بچہ در ویت ہلال کیسہا سے زر بقدر و در ماٹھ
 ہر یکے از پارچہ سفید لبتہ در خوا پنچہ سے آوردند و شہامت جنگ از حضور و مسجوب خواجہ سہ ایان و زنان معتاد ملازم
 سے فرستاد تا بدست بر نیاسد برگردد اللہم اغفر لہ و اجزہ

ذکر بعض خصال حمید و شہامت جنگ مہر موم

ترجم بر عجزہ و مساکین و انعام زوی از عام زیاہ از جمیع خاندان خود داشت و اوقات را اکثر بفرایغ بال و شرح
 خاطر سے گذرانیدہ با سہارے و نور سے سہارے سے با کسے کسے نماید از عورات و اطفال شہر مرشد آباد اگر وارثی
 نہ داشت و اگر داشت از تحصیل و بے حاصل سے بے حاصل سے بے حاصل سے بے حاصل سے بے حاصل سے بے حاصل سے بے حاصل سے
 ذو سے الحقوق را محروم سے داشت ہمہ زہد و با عیال او بودہ اند کہ خبر گیری سے بہ کمال رفاه و فرو تنہا سے نمود
 و از خود راستے و خوشنودی داشت تعلق وضع نمود و تواضات رستے را دوست ہم نمیداشت بارفاقا و لو کران خود
 آشنایانہ سلوک سے کرد و صحبت دوستانہ سید داشت رفیقانش ہمہ رہبر و حق سے کشند و قہوہ با انہا سے خورد
 در اختلاط بار میداشت و ہر چند با مردم احسان سے نمود عظیم نے شہر و بلکہ کتر شہرہ آثار افعال و عذر خواہی ظاہری
 نقل چنانچہ بار سے تقی علی خان مرحوم خلف صاحبے میر و صاحبے عبداللہ خطاط شہور کہ در عهد اورنگ زیب عالمگیر
 دیوان بر بان پور بود بر آسیدیکہ نیا بر محاسبہ معاملہ در جاگیر تکر مقید بود و معروض داشت کہ فلا سے سید است و باین سبب
 مقید مبلغ پنج شش ہزار روپیہ از سر کار بر او طلبی است و اینقدر مبلغ در ہر ماہ سے از سر کار بلکہ چند برابر آن بہ خیرات صدقا
 صرف سے شود امیدوارم کہ مبلغ مذکور با وسعت و آن عزیز و رنج طلبیدہ شود بے اختیار شغف بسیار ظاہر نمود و فرمود
 تا ہما وقت رقم معانے و پروانہ طلب از در مرشد آباد نوشتہ آوردند و بجان مکرم شمارا لیبہ سپردہ شکر و لائقش باین امر خیر
 نمود و گفت حق تعالی شمارا سلامت دارد کہ مرا باین سعادت آگہی فرمودید اگر علمہ آنجا درین کار احماسے و زہد مرا زود
 اطلاع خواہند فرمود کہ تدارکش با حسن وجوہ نایم و آن سید بے چارہ از ان بلا و مکارہ نجات یافت لعل دیگر
 مدت چند سال والدہ منبہ بجات متعددہ مع دو لپہر خود سید علی خان و غالب علی خان و داماد خود میر اسد علی و مرشد آباد

سعدا و آلدہ بر بہان سماجت بود آخر الامر شہامت جنگ با وجود بے جرے و بزرگی عمر و دولت و اقتدار حکومت از جای خود برخاستہ پیش آمد و فرمود کہ خوب من تقصیر وارم الحال بر پاسے تو سے انتم تقصیر فرامغان کن آن زمان والدہ منغل گشتہ زبان بدعا گوئی برگشتہ دو باندن مرشد آبا در مذا د در حال این اخلاق و غیایات او رایا ذکر کردہ زار زار میگردد و برای او از حضرت ارحم الراحمین غفور و بخیر ان مساکت مینماید و ہمین قسم بعد آقا میرزا سے مرحوم کہ از احاد و اقارب آوند مجلسی و از عهد شجاع الدولہ وارد جنگا لم و مغرز و مکر م بود و با شہامت جنگ از بہان زمان آشنائی داشت با اولاد آن مرحوم و زوجه او کہ دختر تقی علی خان بود ... کتر کے در کم زمانے با کسے کردہ باشد بجز دستخبر انتقال آن مرحوم کہ ہنگام آنکس از جہان بدر و یکا بستہ ... رعین راہ برگشتی اتفاق افتاد عمل خود را کہ در جا انگیز نگرا ز قتل او حاکم بودہ اند نوشتہ ... میرزا عبدالقادر در حیرت و ترسیت خود جا سے دادہ خواجہ ... اشفت و ہمیشہ خبر گیران احوال و مصروف دلجو نہا بود و ہر چہ قدر با ہر کس سلوک میکرد ... بوالدہ ہر دو برادر مذکور میداد و ہمین قدر در باعہ ہر دو برادر علیحدہ و عملہ تعلیم و تربیت ... بہت خاصہ بود فوراً فرستادہ عذر خواہی می نمود کہ این ہدیہ محقر و لائق کینہ ان تھا گو یاد رہا رہا و گفته اند بیت آنچنان ز می کہ گز از حادثہ بر باد روے ... حسن معنی نگذارد کہ تو از یاد روے ... چون مغیر زادہ است ہر دو برادر مذکور نہایت اخلاص و اتحاد و از حالات ایشان چنانچہ باید آگہیست لہذا برین ماجرا ہا کہ ثبت افتاد مطلع شدہ و ماجرا ہا سے ... است و شہامت جنگ این قسم متوسلان ہزار بار داشت کہ بندہ از حال ... ان مطلقاً آگاہ نیست انا بام ... بعد بہت ... را و جمیع اہلے مرشد آبا و خصوص عجزہ و بے دست و پیا ... حاج بودہ اند با یقیناس کردہ ... بہ خوبے نمودہ کہ وقت مردنش تمام مرشد آبا د ماتم ہر بود و کتر خلق مردن او را مصیبت خود میدہند

ذکر مجمل احوال صلوات جنگ و حسن معاشرت او با خلق خدا و نظام او قاتلش با اعمیہ کرم

صلوات جنگ حرم نام و موسیید خطاب با اورندیر الملک مہام آلدولہ سعید محمد خان بہادر صلوات جنگ در برادران خود وسطی و صحبت بہت ممتاز و در سیرت ہم بہ بعضی جہات بہ از دیگر برادران و نیابہ بعضی وجوہ برادر در بعضی امور اندکی کتر بود و بحسب مقدر و دولت از شہامت جنگ کتر و باہمیت جنگ باعتبار نظامت عظیم آبا و کم اما باعتبار دولت زیاد و در شجاعت زیادہ از شہامت جنگ اندکی کتر از بہمیت جنگ و در حسن خلق و علم و فضل از ہر دو بہتر و باعتبار صلاح و سداد بہمیت جنگ از ہر دو بہتر و زیادہ بود و صلوات جنگ در ابتدا جوانی میل بہ ولعب کہ عبارت از تماشائے رقص و مخالطت با نسوان بہت بود و در وقت بعد از سنوح ماجرا سورہ کنگ تہنہ گشتہ اقتصادیکہ اقتیاد امر اسے ہوشیار درین کار سے نمایند اختیار نمودہ گاہ گاہ سے بتماشائے آن رغبت سے فرمودہ ساعے از شہانہ بیدار سے شدہ و از تنگ و تطہیر فراغت نمودہ اول صبح نماز را خواند و در بار سے کردہ ہفتہ دوم مرتبہ بار عام میداد تا بہر از جا جہندان عرض حاجت خود نماید و جمعہ یوم التعلیل بود و چار روز دیگر در خلوت نشستہ اول مقربان را می طلبید و با آنها قہو سے خورد و بعد از آن حکم بود کہ بچرایان آمدہ سلام نمایند و بعضی از آنها ساعے نشستہ بر خیزند و بروند و بعضی

فقط بسام ناعت نمودہ برگردند و بعد وساعت برخواستہ در غاہ ہر اندرون میرفت اما غیر از جوارے خادوہ و خواجہ سیرایان در غاہ
کنے نمی بود و تصدیق ہر مرتبہ کاندہ ہائے خود را مصحوب خواجہ سیرایان میفرستادند و در اینجا کہ خلوت محض بود کجا قدر را
دیدہ و فہمیدہ بہ دستخط خود رسانیدہ میفرستاد عملہ دارکان دربار و بعضی خواص مثل این اقل الناس و سہ کس و گیر بلیرون پورہ
حاضر تے مانند منشیان مسودات مکاتیب فرستادہ بعد اصلاح صاف نوشتہ بواسطت خواجہ سیرایان نظر گذرانیدہ ملفوف
و مسموع نمودہ از مہر دار کہ حاضر تے بود مہر رسانیدہ ہر جا ما مور بودند میفرستادند و در غاہے ڈاک ہر کارہ خطوط را گرفتہ
روانہ تے نمودند چون یکبارچ و کسرے از روز تے گذشت بر طعام تے نشست و از موائد احسان او خواہانہا سے طعام
اکثر سے را ہر روز و ہر خے را بعد یکروز و بعضی راسفہ دو بار و کمرے را در اسبوع یکبار بدون پرسش چون معین بود میر
و چون بجا دل خواہانہا سے طعام بروقت معینی کہ تذکور شد حاضر می ساخت عملہ دربار کہ تا آن زمان حاضر تے بودند عرض سلام
بوساطت خواجہ سیرایان نمودہ سجانہ خود میرفتند و نواب بعد انقراغ از اکل طعام آرام قیلود فرمودہ اول وقت نظر بر بی غا
و بعد تھلے و طہارت نماز نظر خواندہ تلاوت جزوے از کلام الہی تے نمود و بعد از آن نماز عصر تے ... فی آمد دوران
مجلس اول علمائے مثل ملا غلام یحیی و مفتی ضیاء اللہ و میر و حیدر مولو سے لال محمد و شیخ ہدایت اللہ و سید عبدالہادی صاحب
شدہ تاد و ساخت بخت سے مذاکرہ علمی میشد و کتابے مخصوص مثل درس میخواند ملا غلام یحیی علی حضرتش می نمود
و دیگران نیز در ان باب گفتگو سے کردند مکرر فرمودہ بود کہ الحال تحصیل کمال است عذر است و ہمانقدر استعداد کہ مرا میگیرتہ
چیزے بران نخواہد افزود اما لذت فہم مطالب علمیہ مرا نیز کہ اقا سے جانی تازہ گردیدہ چنان بآن معتاد شدہ ام کہ اگر
روز سے میر نہ آید میدانم کہ دولت عظیمی از من فوت شدہ و خاطر مشوش می ماند چون بر فقیر نہایت نوازش نہت تا کید
کردہ بود کہ در ان وقت ہم حاضر شوم و از استماع سخنان من بسیار خوش بود در سفر و حضر بصورت با دیگران سخن میگفتہ الا
ہمہ وقت مکالمہ با فقیر و رو سے سخن و گوش سماعت کسبو سے دہشت بزرگہ و میرینہ رفا سے کہن سال او حیرت داشتند
کہ زین جوان چه سحر کار بردہ است کہ با غیر او التفاسے ندارد بعد فراغ از شغل مذکور عمدہ ہائے رفا مثل سیف علی خان
برادر سیف خان ولد عمدۃ الملک امیر خان صوبہ دار کابل و روح الدین حسین خان سپہ سیف خان کہ بسیار بہت است و
اختصاص داشت و فقے علی خان برادر شدہ و میر علی خان ہمیشہ زادہ سیف خان و آقا عظیم و دیوان صاحب پتہ
معاملات ملکی را جبہ عجائب را و بعد مردن او سپہ را جبہ سہج را اور آپیران چند ستونے و پیشکاران دفاتر بخشے و توپخانہ
دستی و را چو آرام منشی و جعفر علی خان دار و قہ خزانہ و میر زاد او و خان امان حاضر شدہ ساعے بعضی ضروریات پرورد
مرخص میشدند و مولت جنگ برخواستہ داخل حرم سرکشند و بانسوان کہ منظور نظر او بودہ اند سپہ خانہ باغ کہ صحیح خانہ
بود و فرج سے فرمود و بسوار سے گینے ہائے مقطع کہ کمال تکلف آراستہ بودند از جائے بجائے نقل حرکت بعمل می
چون شام سے شد نماز عشاءین خواندہ اگر خواہے دہشت مخنیہ ہائے محرمش خوانندگی و قص سے نمودند و الا جمعا
تہا و مکالمہ بخت افزا مثلثے از شب میگذا رانید بعد از ان استراحت سے نمود بہین آئین اوقات او علی الدوام نظام
دہشتہ در گذر بود بندہ کترین ہر مدت رفا مت کہ ہفت سال کامل بود کاسے کلید ناخوشے از زبانش شنیدہ کہ در
تق سے از او ہنے ہمگفتہ باشد و ندیدہ ام کہ بر کس غضب کردہ حرکتے نامناسب با او بعمل آوردہ باشد و سلیقہ ہائے
نہایت درست با آنکہ ... اعلیٰ نسبت بشہامت جنگ ہم باعتبار مدت ہم بحسب مدت بسیار کم بود اما در خیرین خواہ

و طرف و اورا سے ظلا و نفرة و اسباب فیال و جمیع لوازم امارت برابر با شہاست جنگ می نمود و چنانچه بعد عیاش چل و چندک رسیده
نقد و شاید قریب تک اثری در خزانہ موجود و نفرة آلات و طلا آلات و جواهرات منته نفیہ ہم کمتر ازین قیمت نخواهد بود و فیال و
افراس ہم بسیار و لوازم دیگر نیز یونفور و تازگے مہیا داشتہ روزی در خاطرش گذشت کہ پندہ فیلی عنایت کند مجلس خلعت
بود و بلکہ پس پردہ زینالش نشسته و اسباب حشبن بست نچی کہ در بند معمولست مہیا گشتہ میر محبوب علی نام مرد سپر کہ گشتہ آشنا
وقت افلاس و رفیق زمان طالب علمی او بود حاضر و غیر چند نفر خدمتکار دیگر در اینجا بنود خواجہ ہراسے محل فرستادہ تہہ
را طلبہ ہشت چہن حاضر شدہ ... س بود و در اختلاط کشودہ ہر گونہ سخن گفتن آغاز نما و بعد از امتداد صحبت حاضر علی خان
... بود عرض نمود کہ میر سلطان خلیل خان ہراسے آداب عنایت فیلی کہ با او محبت
... در سلام گاہ از دور تسلیمات تقدیم رسانیدہ برگرد و فرمود چہ مضائقہ حسب الاشعار
... خان صاحب شامیل خانہ مارا دیدہ امیدنبہ عرض کرد کہ مکررا از ان جا گذشتہ و
... ہو فوراند فرمودہ حال ہم سے توان دید و سیکے از ان جملہ باید پسندید تا ما اورا بشنا
... بجا آورد و عرض کرد کہ این کلمات شیفقتی ارشاد شد کہ کترین آن را برابر عنایت تمام
... اگر چہ بدولت ماسے در کمال رفاه و آرام سیر برد
... در سایہ مرحمت عالی ہر گاہ وقت سوارشیں خواہد آمد از زمان
... را پسندید و زیر لب خندیدہ خاموش شد بعد چند سے کہ خبر ورود صفد جنگ در بلاد
... شہرت گرفت و مہابت جنگ بصولت جنگ نوشت کہ چنین شہرت دارد من ہم ازین طرف
... با سبب طرف با سبب حربی حضرت نماید بہ بندہ فرمود کہ چند سوار پیادہ خوب باید ہم رسانید گفتم مردم
... ایست عبور و مرور مردم ملک دیگر و اینجا کتر سے شود فرمود چہ مضائقہ ازینجا
... حکم او عمل آمد درین اثنا خبر معاودت صفد جنگ رسید و کتر سے تقصیر مردم سردگر دیدہ دلا
... روز باید عا میخو اسند در تلاش نوکر سے کسان بہر رسانیدہ خود بجابت داشتند نواب آزر دہ گشتہ ہمدرا
... دو افغان کہ خوش اسپہ بودند بخویش خود انہارا نگہداشتند بندہ اطہار جمع آمدن مردم
... کہ الحمد قند شورشش فرو نشست اگر حکم شود چند کس را کہ فراہم آمدہ اند جواب دادہ
... کار فرزد آخر و زبیر انداز نظر نگذرا اند مردم جمع آمدہ آدیدہ سوار و
... در رسالہ بندہ ملازم و سررشتہ انہا در ست شد فرمود خان صاحب الحال خود فیلی گرفت و سوار
... پیادہ ہمہ نگہداشت و آن ہیست و نفر افغان را نیز فرمان داد کہ در رسالہ بندہ ملازم شوند چون قریب ہفتاد ہشتاد سوار
... پیادہ و پنجاہ پیادہ در رسالہ بندہ ملازم و سررشتہ انہا در ست شد فرمود خان صاحب الحال خود فیلی گرفت و سوار
... پیادہ و پنجاہ پیادہ در رسالہ بندہ ملازم و سررشتہ انہا در ست شد فرمود خان صاحب الحال خود فیلی گرفت و سوار
... پیادہ و پنجاہ پیادہ در رسالہ بندہ ملازم و سررشتہ انہا در ست شد فرمود خان صاحب الحال خود فیلی گرفت و سوار

حکم نمود که در حصار سنجو کار خراجگیر و در رسیدن فقیر طلبیده دید بنده بر این معنی آگهی یافته شکر غنایات بجا آورد و نقل دیگر خدمت
 بزرگه سرسپه پور که یک لک و هشتاد و خند هزار روپیه معامله آن منتقم شده بود خواست که بنده رعایه تفویض نماید سبب آنکه بنده
 را اخلای فرماید و یوان مدار الممام خود را که دیوان سیف خان مرحوم هم بود و راجه عجائب را می نام داشت بخانه بنده اندر ستاد
 و مع اسناد و شیخ امان اقتدر نام که مرد عامل پیشه از شاه پیر عمال آن ضلع بود آمده بود دست خلعت نیز همراه آورد گفت
 که جناب عالی معامله این برگه را مبلغ مذکور منتقم فرموده بر شاه تاجی نموده اند و در صورت برائے آن قرار داده هر که
 پسند شما باشد بعل آرید یک لک خلعت این کار پوشیده و مبلغ مذکور زنده خود نموده بر کرد ایندیفر سیتد نار و بند و بست
 برگه مذکور نموده زر معامله سه کار داخل خزانے کرده باشد و هر چه بران بفرماید برائے شما مبارک یا آنکه خلعت اصالتا
 پوشیده و خلعت دوم نیابت خود شیخ امان اقتدر را بپوشانید و نائب خود گردانید و فرودے را بر آورد که بعد از او دستخط یوان
 فرین و در آن فرود مبلغ هفت هزار روپیه منافع برائے فقیر مندرج بود و شیخ امان اقتدر زنده خود نموده بر فرزند خود فرود کرد
 به بنده نمود که این مبلغ را سال بسال مع اخراجات نذر و عیدین و ساگر و دهنره و غیره که عمرانی است از شیخ مذکور میگرفته
 و هر امریکه بفرماید در سر انجام فرمایشات شما و جمیع او امر و نواسته چون نوکران مطیع و منقاد خواهد ماند بنده مرخص حضور و بر
 خود هم تخفیف تصدیق و دستگاری از جمیع اندیشها دریافت نمود و عیقه فرموده بود هر چند خواهش رفقاے بنده بنود بعل آورد
 این قسم هر بانی و قدر دانی از پیران هم در حق پسران کمتر ملحوظ و مسموع شده تا به خاوندان و نوکران چه رسد نقل دیگر
 و هم روزے آن مرحوم از سوارے کشتی خاص فرودے آید اتفاقا پاکلی و ناکی آن طرف دریا مانده هیچ سوار حاضر نبود و در جنگ
 که گاسے معنادر راه رفتن بر تخته چوبے که ملاحان برائے آمد و رفت مردم سے گذارند بنود تخمیر شد فقیر سبب توقف و تخمیر
 در یافته پاپیش گذاشته دست خود را از کرد صلوات جنگ از حدس بنده و پیش آمدن با عانت خود : گذشته دست
 خود را بدست من و او با استعانت فقیر پاپر تخته گذاشته فرود آمدن گرفت چون : که ماند توقف موده تبسمی کرد
 فرمود که خان صاحب درین وقت عجب دوستگیرے نمودید بنده عرض کرد آنچه ارشادے شود موافق طن کترین نیت
 چه بنده چنین گمان دارم که جناب عا دستگیرے احقر نموده اند بپایه که باید خوا بندر سائید خندید و گفت در این خود رنگ
 است انشاء الله تعالی جنین خواهد شد اما مرا از شما توقع دستگیرے سدرین عالم است و هم در مال عقبنی از اینجا باید که نیک و نیران
 بے برنگه اخلاق آن بزرگ صاحب اتفاق در چه مرتبه بود اگر بحسب سن و سال ملاحظه شود بنده بیست و هفت ساله و آن
 شصت ساله بود و اگر قرابت ملحوظ گردد هم او بزرگ و بنده خردش بود و اگر مراتب ظاهرے لحاظ کرده آید او هفت
 و امیر کبیر و بنده ادے ملازم او با این همه بزرگها که در او جمع بود و باین قسم فرودے با و تواضع ساوک می نمود بیست تواضع
 زگردن فرازان نگه دست که اگر تواضع کند خوسے اوست : القصه آن مرد بزرگ هفت سال و چند ماه بکام و آرام در
 فرمانروائی ضلع پوزنیه کمال نصفت و معدلت و احترام و عزت گذرانیده ملازمان و رعایا بلکه عموم بر ایارا از خود راضی داشت
 و حاجت با سفار و حروب نیفتاده مگر برای ملاقات عم خود مهابت جنگ که تا براج محل بر آشکارے آمد نهضت بے نمود
 و گابرای مدین خویش و را در زاد با و نسوان اتر با تا بر شد آباد سے رفت در مدت اقامت پوزنیه یکبار بر آمد افخه خوالدین
 سبب خان که بسفاست از مرشد آباد بر آمده ملازم این طرف بود چنانچه ذکرش گذشت بر آمده بعد معاودت او بسوسے
 مالده بمرکز دولت خود برگشت و یکبار بر آتنبیه شیخ محمد جلیل که زمیندار برگنه لکمره بود و عبت عبت با قضاے انقلاب

طالع بحریک یعنی از حقا سرشورش برداشته مقرر و زید عین برسات بود که این مسامحه روسے نمود و هر چند نصیحت او عمل
آمد سو دسے نہ تخشید اگر چه مو من و موفق با کتر امور مستحسنه بود اما درین مورد بجا جت و مہمانہ را از حد بر بردہ خود را ہدف آلام و
محن و دیر و مصائب و فتن گردانید چنانچہ بندہ ہم ہر آتام حجت و دفع بلا از سران ابلہ خود را کسیہا نمود و معتقدان را از ستادہ
و کجمنی ہستمانہ او کرد و صولت جنگ را نیز را و مہربان گردانید و عہد و میثاق درین باب گرفت کہ با او نرسے بدی نکند اما فائدہ
بران مترتب نگشت و صولت جنگ در عین برسات بناچار سے ارادہ تبنیہ او نمودہ برآمد و مہربان محی جلیل مذکور از
رفاقتش باز ماند و خود آوارہ دشت ناکامے و آخر بناچار سے مع عیال و اطفال اسیر خجہ تقدیر گردید و بعد چند روز در
جس بر و مبلغ خلیفہ سہیل مالگزار سے سرکار کہ درین بطنے بمبوت رسانیدہ بر ذمہ او از سر کار طلبی بود و بعد مردنش از پیش
مواخذہ آن سے نمودند آن محل غلام حسین نام داشت بندہ در عہد شوکت جنگ سپہ صولت جنگ کہ بجاسے پذیر خود ممکن
یافتہ چند ماہ فرما تر و اسے پور نیہ بود باقیات مطلوبہ مذکورہ را بنا بر پاس ایمان و نظر بہ تہمی و بسکیے او معافیت کنایندہ غلام
مذکور را بر راج پذیرش قائم اخت سبے تا کہ چشم امید سے با طمع مبلغے از او بودہ باشد و الحمد للہ علی ذلک فعل دیگر فی علی
برادر فقیر در جوانی فراج بسیار شد سے داشت و مطلقا مال اندیش نبود روز سے بعد از برخواستن از حضور صولت جنگ
در کچرے دیوانے پیش راجہ عجائب را آمد نشست اجل سنگہ بنید و سے قوم کا تہ کہ آثار شرف و فساد از نا طہیہ حال
او پیدا داد سے کسے از متوطنان آنجا بود دیدیوانے شوکت جنگ سرفراز سے داشت و در آن روز پرگنہ تاجپور و غیرہ
ذمہ شوکت جنگ از سر کار پذیرش بود و نیز ذارد علی تو پچانہ دستی تہناید مہابت جنگ کہ سراج الدولہ دادہ بود و صولت جنگ
بہ سپر خود شوکت جنگ عطا فرمودہ ریاست جماعہ سہراریان برق انداز با و تعلق داشت اتفاقا سبند و سے مذکور ہم بر اسے
جواب و سوال امور متعلقہ خود پیش راجہ عجائب می در کچرے آمد چون نہایت تکفرت و بدیوانے صاحبیادہ مستظرف و مغرور
بود خواست کہ از فاصلہ کہ میان برادر بندہ و راجہ مذکور بود دیگر زد نفعے علی خان ممالعت نمود نشستند و جوابے بی باکانہ گفت
نفعے علی خان آشفقت گشتہ بہ لازم خود کہ استادہ بود فرمود تا بیسے بر سرش زد و دستار از سر اصل سنگہ بنیتا د او بہان صورت
پیش شوکت جنگ رفتہ شکایتہا نمود و شوکت جنگ نہایت بید باغ گشتہ با حضار سہراریان و جماعہ داران تو پچانہ فرمان داد
و تقسیم ارادہ خانہ جنگے نمود خانہ نقی علی خان محاذ سے محل اقامت شوکت جنگ و در میان شارسے وسیع بود بعضے از
دوستان مثل سہر زار ستم علی و برادرش سہر زاجید و میرزا قنبر علی و غیر ہم چند کس بکار ما فوق الطاقہ کمر بستہ برقت
نفعے علی خان حاضر آمدند چون خبر این اثر و عام و خوفنا سے عام بصولت جنگ رسید لہی سہرارسے را کہ سہر جماعہ داران تو پچانہ
و معتدلیہ صولت جنگ و منجہ قدامے رفقاسے او بودہ دو صد سوار دیکزار و چند صد کس پیادہ سہراہ داشت بشہر وارہ
طلبید و برفاقت و اعانت نفعے علی خان مامور نمود او التماس کرد کہ چون داعیہ صاحب زادہ بر پرخاش جزم سے نمایاگر
فی الحقیقہ تمکاتے شود فرمان چیست فرمود بر آہمین متعین نمودہ ام کہ بہرہ از طرف شوکت جنگ ابتدا شود تو ہم در تیار
ہمان قسم بعل آرد جمیع ملازمان تو پچانہ را حکم فرستاد کہ اگر کسے متصد خانہ جنگے بانفعے علی خان و مصدر فساد می خواہد
سہر رسیدہ بر طرف خواہد گردید شوکت جنگ با ستماع این خبر مگر گشتہ پیش پد رفت و نظرا و استغاثہ نمود و جوابا کہ معنیست
سختیدہ نادم و پشیمان برگشت و بدستے با شوکت جنگ و نفعے علی خان ترک متعارفات بود و بعد ماہ سے چند کہ
خلو بہ سے روسے نمود و مجلس انعقاد یافتہ ایاسے چند براسے مرضوات شادمانے معہ و معین گشت روز سے

ذکر رحلت نصیر الملک مہاراجہ سید احمد خاں بہادر صولت خٹک

در یہاں ایام صولت خٹک از مجلس برخواستہ میخواست کہ داخل حرم سر اشود از اٹھائے راہ برگشت و دست پسر گرفته نزد
 نقی علی خان آوردہ گفت کہ در میان برادران این قدر باطلانے باید با سہم گیری معالفتہ کنید و الفت و آمیزش از سہ گیری یہ
 حق تعالیٰ آن بزرگ مرحوم را پیام زود و در جو رحمت خود جاسکارد ہر در مدۃ العمر خود چنین اخلاق و لطافت از بیچ ایسے
 مقتدر بلکہ انبیا سے مقتصد مسموع نشدہ مایدیدین چہ سردرب اغفر لہ و ارحمہ چون عبدالعلی خان خالو سے فقیر نیاسازگار کی
 طالع در شاہجہاں آباد با وجود اجتماع اسباب امارت و عنایت و برقاقت امیر الامرا ذوالفقار خٹک بہادر رحلت سادگان
 مرحوم بر فانیکیہ منظور بود رسید چند روز سے برقاقت محمد قلی خان پسر میرزا محسن برادر زادہ صفدر خٹک کہ در زمان
 وزارتش بعد کشتہ شدن نولہ اسے و ظفر یافتن وزیر برافانہ نائب صوبہ اوودہ از طرف عم خود صفدر خٹک بود گذرا سید
 آخرا بذریعہ صحبت برہم خوردہ در نیارس آمدہ نشست و نیدہ سہرا او نہایت مکر بود نواب صولت خٹک با وجود اطلاع
 بر آزر دگے نہایت خٹک از خان مرحوم حسب الاتماس نیدہ بمبالغتہ تمام در استغفاسے تفصیرات عبدالعلی خان بعم
 خود نوشت و نہایت خٹک جواب دیگر مطالب نگاشت و در خصوص امر عبدالعلی خان از غماض فرمودہ جو شہ
 راقلم انداز ساخت صولت خٹک پاس خاطر فقیر ملحوظ داشتہ خط از طرف خود متنضم تلبیہ بسیار بعد عبدالعلی خان خالوی
 فقیر نگاشت و مبلغ پانصد روپیہ در ماہ مقرر کردہ دو ہزار روپیہ پیشکے فرستاد و ہمیں قسم لیا دو سہ ماہ تا نیدہ
 و چہ ہمیں مذکور را پیشکے میفرستاد و درین جزو زمان این قسم مردم کجا و صاحب این نعمت کو ہر صبح مس و دند بیہ
 تو اگر دیدہ بگو کہ اکنون در تدارک احسانہا سے بے پایان غیر از دعا سے نصرت و آمیزش سہرا آن قدر شناس
 نجبا و فیض سان عموم بر ایا و تذکر محاربا و منافس ازین نیدہ دعا گو و دیگر پروردگان دولت او جزیرہ گیری تواند شد
 اللهم انما لنعلم منہ الا خیر و انت اعلم بہ بنا اللهم ان کان محنا فر دنی احسانہ وان کارہ سبیا فبجاء و زعنہ + +

ذکر رحلت نمودن نصیر الملک مہاراجہ سید احمد خاں بہادر صولت خٹک مرحوم از درستی موہوم

چون تقدیرات ربانے مقتضے استہدام مہاراجہ نے دولت خاندان مہابت خٹک مستد سے تبنیہ ارباب غفلت و
 اصحاب غفلت ممالک بنگ بلکہ عموم سکنہ نیدہ گردید از ورثہ مہابت خٹک آنہا کہ لائق جلوس اراکب ریاست و
 سرور و شالیستہ قعود و ساند فرمان روانی در رعیت پرور سے بودہ اند دست قضا قبل از انتقال آن صاحب اقبال
 با طحیات شان در نور دیدہ مخفی نماند کہ بعد مہابت خٹک ہر سہ برادر زادہا سے او کہ عبارت از شہاست خٹک و
 صولت خٹک و بہیت خٹک باشند موافق این از زمان لیاقت تقدیم خطیرہ و ارا و فرمانروا بمرتب شتی بہتر از سراج لدولہ
 و احوال او دستے اعماش داشتند زمام کار بقبضہ اقتدار سیکے از اشخاص ثلثہ مذکورہ اگر سے افتاد شاید احوال مردم
 محروسہ بنگالہ و بہار عجانہ باین نذلت و خواہ سے نمی کشید اما قضا ہا سے آہا نے و تقدیرات زبانی چون جنین رختہ بود
 روز ناچہ عمر آنہا قبل از رحلت مہابت خٹک چچیدہ گشت احترام الدولہ زین الدین احمد خان بہادر و بہیت خٹک کہ
 درین ہر سہ برادر بچسب شجاعت و حسن تدبیر فائق بود و دیگران سبقت جستہ پیش تر از ہمہ ہا در گذشت و بر حمت ایزد
 پیوست و مہابت خٹک بعد سوح این سانحہ گفت کہ اگر دولت را در خاندان ما پانیدہ گے بود بہیت خٹک زندہ
 سے ماند بعد از ان ہا صر الملک اعتنا م الدولہ نوازش محمد خان بہادر شہاست خٹک راہ اعزت گرفت محرابین سوجا را

بعد از آنکه شهادت جنگ با مهابت جنگ ملاقات و محاکات اتفاق افتاد بر بر دلش نهایت تاسف داشت و می فرمود که فوت او مثل ک
 فرزندان نیست بر شقیق مرد است پرورش کننده تمام خاندان بود بعد از آن پیغام بصولت جنگ داده گفت که الحال طاقی و خوشی
 مانده اگر خیانت دفا کردی در سال آینده که پنج شش ماهی در آن باقی بود براج محل نه برای شکار فقط آرزو سلاطنت
 شاهزادیم آمد و او را که دیدنا که حالیا از مقتنات است خواهیم نمود و اگر عمر وفا کردی منذور خوانند و پشت و این قطعه را خوانند و پیغام
 پیغام فرمود قطع کردیم زنده بودیم و با ما که گزافراقت پاک شده و در برودیم عذر ما بپذیرید اسی لب آرزو که خاک
 شده بعد شهادت جنگ بنامه دو ماه و دو روز و روز صولت جنگ نیز سافرا ملک بقا کردید تقریر و تفصیلش آنکه نزدیک مردن جنگ
 دانه محترمی در صورت جنگ با هم رسیده حدی و دو سبب داشت اما احدی را گمان نبود که سبب فویشن خواهد بود دید چنانچه
 بنده در میان احوال بقرب ملاقات والده و عکساری او شان بنابر سانه شهادت جنگ از صولت جنگ رخصت گرفته بمرشد آباد
 آمد و با مهابت جنگ ملاقات نمود و او بصولت جنگ پیغام فرمود چون بنده معاودت کرده بر پورینه رسید و ابلاغ پیغامها
 مهابت جنگ بجنوز صولت جنگ تقدیم رسانید شنید که هنوز غلش آن دانه باقی در دستار سبتن المی عارض می شود بعد
 چند روزی فرمود که زوجه چنانچه درین دانه نشاید خوب باشد بنده عرض کرد که اما مواد اگر نقصد و حجامت بصولت
 بعد فرمائید غایب خواهد بود بعد دو سه روز دیگر دیدم که زوجه چنانچه در خاطر او مرجع گشته در آن باب ساجی دار و بنده
 بار دیگر حبارت نموده مخالفت کرد متمنع نشد و فرمود که زمان می گویند هرگاه ذکر زوجه آمده باشد ضرورت است که بچسپانند عرض نمودم
 که گفتن زمان چه زخمه دار و که جناب عالمی بان اعتنا نمایند گفت و تقیست اما قیاسه می ندارد دیدم مبالغه دارد خاموش شدم
 چون از مقدمت گزیسے نئے باشد زوجه چنانچه داده بسیار خجسته گردیده و رم شدت نمود و چراغات پسر زوجه مشبه
 بیم کرد و جوع بجران نمودا نه است تمام گردن آماس گرد و در دشت اد پذیرفت گمان گردند که ماده برگردن رنجی و نفع یافته
 سخندانها را سب بنده علی جراح را طلبیده فرمود تا بجزیک نشتر منفر نمایند و راهم فضا اعمی ساخته و تبال و تحقیق پسر دانه بد
 مشوره اطبا از نشتر پار پاره نمود و گمان نفع مواد که بود نخل گشته مطلقا می بر نیاید موافق قانون جراحان برگ نیم مشو
 ساخته بران نسبت شب آثار غش ظاهر گشت بر گها سیم کسبه بودند کشفه گلاب و مقویات قلبی و مع استعمال نمود
 مزاج بحال آمد اما تشویش خاطر با فراط بهر رسانید اطبا و جمیع نوکران عمده و روشناس حاضر آمده بر سر در عمارت دیوان
 و بر سر در محن آن خیمه با بر پا کرده همه وقت حاضر می ماندند بنده منصل سپرده با سه عمارت رخت خواگسترده بر
 می برد روح الدین حسین خان خلت سیف خان مرحوم که مجاهرت عزت جنگ اختصاص داشت و نعلی علی خان
 برادر بنده و حکیم محمد سیح و میزگس و دیگر نزدیک با بنجا قریب بنده اقامت داشتند بزرگه از اخلاص ایران آقا عبدالنبر
 نام که فی الحقیقه نهایت استعداد و در جمیع علوم خصوص و فنون ریاضی و فقه لاسن داشت در شروع بیمار سکه کور و سیح
 محمد ترسبته خراسانی که از صلحا و اتقیا بود و از پورینه گردیده و ملاقات صولت جنگ رسیده مورد احوال و نکارم شده بود و در
 اگر حیات آن مرحوم وفا می کرد چون قدره ان چمن کان بود سلوک که لایق حال این بزرگان بود لعل سے آید این بزرگان
 بزرگ نیز اکثر اوقات آهه نزدیک فقیر ساعته چند می نشستند و بدعا سحر و قرات دعوات مانوره امانت می دادند
 اما چون جهام قنار اسپر سے نیت اثر سے سترت نشد تا آنکه شروع شب بیست و پنجم جمادی الاولی وقت شام در
 نقصان جو اس ظاہر گشته یک دو کله رعبور پدیان از زبانش برآمد شیخ محمد جهان مارا گرچه از جماعه داران عمده سپاه بود و نا

چون دستی در طبابت و این پیشہ را حسب الارش داشت چنانچہ پدرش بلیب عاوق و محمود خیر التجار ب از مولفات اوست
 در آن وقت باطبا و جراحان در تدریس معالجات صولت خبگ شریک بود و باستماع کلمہ ہذیان بسوسے فقیر و فقیر بسوسے او دیدہ پیر
 آمد بہ راندیشہ عظیم لائق و امید شفا زائل گشتہ معلوم شد کہ فساد آن مادہ بیاطن و بلغ سرایت نمود گشتہ از شب چون گذشت
 صولت خبگ ہم احوال خود در گون دیدہ قیدیان را حکم بہ آزاد سے و صدقات شروع نمود و مستورات حرم را فزع و اضطراب
 لائق گشتہ تزلزل و تشویش عظیم رو سے داد و قریب ب اول صبح بالمرہ سقوط حواس عارض گشتہ چون دو ساعت از روز گذشت
 تباریخ بیت و پنجم چاد سے الاو سے سہ گہزار و یکصد و شصت و نہ ہجر سے داعی حق را بیک اجابت گفتہ رھگر سے عالم بقا
 گردید مصرع حبان ماند و خو سے پسندیدہ بردہ و در آن دم کہ از شدت عم و الم ہمہ را تشویش سے لائق بود نسوان محل علماراکہ ملازم
 درینق آن مرحوم بودند بامید آگہ دعائے کنند یا چیز سے بخوانند تا صحت حاصل شود طلبیدہ بودند صولت خود بیوش و محضر
 افتادہ و دوسہ نفس از حیالتش کہ باقی بود سے گزرا نید و ازان جماعہ ہر کہ سے آمد دیدہ و تاح سے نمودہ بر سے گشت میر
 عبد الہاد روشن تخلص کہ صاحب دیوان بود و در نظم و نثر مہار سے نام و علم عربیت و عروض را ہم مستحضر داشت چون
 بدین آمد بچرد مشاہدہ احوالش از خود رفتہ بیوش افتاد و خواجہ سرایان و بعضی ترکان ملازم دست و بازو سے او گرفتہ
 بیرون پردہ آوردہ افکندند مردم بیرون پالا طلبیدہ شدہ و در آن افکندہ بخانہ اش رسانیدند چند پیر در میان غش
 گذرانیدہ نمکشی یا نصف از شب چون گذشت آن سید صاحب کمال ہم در گذشت اللہم اغفر لہ و ارحمہ سید مذکور مذکور
 جاگیر نگر نیکالہ بود و نشوونما در شاہجہان آباد یافتہ تحصیل علوم متداولہ ہا بخانہ نمود و رغبت بنظم و نثر ہر سائیدہ در آن کار
 سر آمد امثال و اقران گشت والد مرحوم اورا بر سے تعلیم و تربیت و ویرا در خزندہ سید علی خان غالب علیخان
 سلہا الترقا سے از شاہ جہان آباد بعظیم آباد فرستاد چون ہیبت خبگ سید علی خان را بصا برت خود خوہنہ
 بخانہ خود برد سید مذکور را ہم بر سے تربیت او ملازم خود ساخت و بعد گشتہ شدن ہیبت خبگ صولت خبگ
 مرحوم اورا بر یافت خود ہمراہ علما سے عظیم آیا کہ نام شان در صفحات سابقہ تقریباً مذکور شد برگزیدہ و پایانش
 باین صورت انجامید ہمیشہ با خلوت معتاد و از آمیزش و اختلاط صرطبعان منزع و محترز بود با مردم کمتر می جو شید
 تنها بطلان کتب و فکر شعر و تکمیل خود اشتغال سے ورزید در عظیم آباد و پورینہ تازندہ بود رو سے سخن با فقیر داشت
 و میگفت مثل من و شما مثل آن کس است کہ بشخص میگفت کہ اگر تو بیا شے شعر من معنی نداشتہ خواہد بود صولت خبگ
 مرحوم را سید صالح متورع سید محمد تربتی کہ مذکور را ایشان گذشت و تازہ از زیارت عقبہ علیہ کر بلا سے معلی گشتہ
 از راہ کلکتہ با اتفاق زبیدۃ الافاضل آقا عبدالمقرب پورینہ رسیدہ بود دستوجہ گشتہ غسل داد و گفتی کہ ازان آستانہ
 مقدسہ ہمراہ آوردہ بود پوشانید و بہر دو بزرگ با جماعہ مومنین حاضر کہ جمیع کثیر و جم غفیر بودہ اند نازخا زہ خواندہ
 چنانچہ ضابطہ است تجمل و اسباب سوار کجا زہ اش را برداشتہ در جفر سے بلغ مدخوش ساختند چون سال فوت
 ہر دو برادری یعنی شہامت خبگ و صولت خبگ بلکہ مہابت خبگ ہم سال واحد تفاوت ماہا جداست ہان
 کلمہ خدایش پیامرزد کہ تاریخ حلت شہامت خبگ است تاریخ صولت خبگ مہابت خبگ ہم سے تواریخ شدہ بعین
 ساختہ شوکت خبگ کہ پسکلان صولت خبگ و صاحب نام و نشان از عہد پدر بود در آن مجمع حاضر آمدہ بساختہ
 و ریاستار از سر افکند و اظهار خیر و فزع بے اصل نمودند کہ در آن دربار و حضور پدرش اعتبار سے داشت

ذکر رحلت نعلیر الملک امام الدوله سید غلام حسین

دستار پیش کش گدشته برست و صدترین معیبت ندگالش ساخت و شیخ همان یار و غیره سرداران را آورده موافق ضابطه گفت تا با او تعزیر گویند و اظهار توبه با او و شعار بجا نشینی پیشش نمایند بعد فراغت از امور مذکوره از زبان شوکت جنگ بر یکی از نسلی کنایند در بمانی یواختانه سچو بر برای او استاده نموده خوابگاهش ساخته صبح دوم بنده حاضر آمد شوکت جنگ شروع بخوابی و احترام و شرفا فقیر نموده در جهت مسوده عتر برای مهابت جنگ کرد بطور مناسبی که بایست لویسانیده ارسال یافت مهابت جنگ را بنقده روز قبل از رحلت صولت جنگ برض الموت او که عبارت از اشتقا باشد شروع شده بود و صولت جنگ خیر شروع بیماریش شنیده و از موت خود بے خبر بود و تا بعد سیکر دو میگفت اکنون که وقت کار است من بیمارم و وکیل خود را خلعت داده بر کتالیف قلوب سپاه داعیان و ارکان دولت بفرشد آبا در حضرت فرمود تا کید بلیغ به کار سازید نموده بود سبحان الله ان چه قدر غافل رفی الحقیقه این غفلت از اسباب انتظام دنیا است اگر غفلت باین مرتبه نمے بود بلکه دنیا غیبی گشت القصد چون مهابت جنگ خیر رحلت صولت جنگ شنید نهایت هتاسفت گشت و گفت الحال بے پروا بال گشته قاصد حضور خداوند متعال سگ و خطی متضمن تعزیر و تسلیم به اولاد صولت جنگ و نصیحت اتفاق با برادران و اشفاق بر جمیع باز ماندگان لشکر جنگ نوشته بر اسے هر یک یکے خلایع ماتمے و بنام شوکت جنگ سند سجائی پورینه لشیر طراقت و نوازش بر خلفان صولت جنگ و حسن سلوک با بقادر عایا نوشته معسوب میرزا زین العابدین بکا دل خود فرستاد شوکت جنگ بهمانه و خوف مهابت امور ماموره را بقدم قبول تعلق نمود و آنچه میرزا زین العابدین از زبان مهابت جنگ ابلاغ کرد همه را دست برد و چشم گدزاشته متعهد گردید و میرزا مذکور را راضی و خوشنود برگردانید و تباریخ مختار بر مسند ایالت جلوس نموده اظهار سفاهت خود شروع کرد بنده که از عقل و اوضاع او اطلاع تمام داشت بعد کامیابی او استغفا سے نوکر سگ نمود هر چند انکایفنه دایه مرصود کنده سگ کول نام دو انا انکا از طرف صولت جنگ خطاب و باینده نهایت دو برستی و داد داشت بنده را طلبیده مبالغه در ترک اراده استغفا نمود و گفت شوکت جنگ مرا بجاسے پسر و فرزند خویش است انا از حلیه شعور مار سے دست می غفلت و نادان و سرشار با دوه جالت و جو امنیت و بر گردن شما حقوق شوکت و این ضعیفه متحقق بنجا طر من سے آید که شما نائب مدار الهام معاملات مالی و ملکی و متعهد جواب سوالها حضور پادشاه و بنگاله و اطراف و اکناف عالم باشید و کار گزار خان باشاد دست از وقت صولت جنگ بخشے و ج است بکار مذکور با اتفاق شما پردازد و خانه و نام صولت جنگ بر باد نرود بنده در جواب گت که آنچه سے گویند و چی و حسابیت اما منید ایند که شوکت جنگ هر گزار سنے باین صورت بنوده بعجبت اجلاف و ار اذل در آنچه نام و نشان پیش ضایع و نابود شود و خوابد کوشید و در نام نوکر سے واقا سنے بے رضای چنین کار با صورت منی تو اند گرفت چون آن نیک بخت هم ماقله بود فهمید و حالات او را دیده ملتسما ت بنده را پذیرفت و بنده براسے جناب آقا بعد بعد فاضل که ذکر خیر او شان گذشت مبلغ پنچزار روپیہ و ہزار روپیہ بر آسید جلیل القدر میر سید محمد گرفته بہر دو بزرگ رسانیدہ بہر دو را حضرت دبا نید و بعد چند سے خود حضرت گرفت انکاسے مذکورہ با وجو و انقطاع امید و اغراض پنچزار روپیہ نقد با سے خیر بطور زار در راه مرستاد عجب ننگه ماقله محسنہ بود با آنکہ از اداسنے فرق فرودمانہ کنگ بود اما مدار الهام سے خانہ امیر کبیر سعت ہزار سے بخوبی سے نمود و از خزائنہ حافظہ او گاسے پر کاسے فوت فرو گذشت منی بشد و از جہ ہزاران نفر ملازم کہ اکثر از انہا امیرزادہ و سرداران سپاہ ویکہ با سے روشناس و محال متصدی پیشہ

و نیز قسم مردم بودہ اند کہ ترسے نخواہد بود کہ ممنون احسان او نبودہ باشد و در اوقات صبحہ حمایت اعانتش با و نرسیدہ
 افتاد و عہد و اقبال ہمہ را از خود راستہ داشتہ نام نیکی در عالم گذشت و بندہ خانہ کوچ از پورنیہ خاستہ بگندہہ گولر آید آغازم
 عظیم آباد شود درین مہین خیر رحلت مہابت خبگ و تسلط سراج الدولہ بر سادہ ارث بہر زمان روانی بہرہ صوبہ بنگالہ و بہار
 و اوڈیہ مشیندہ در گنڈاھہ گولر توقف نمود تا بعد دریافت احوال سراج الدولہ و سلوک او با خلق خدا انچہ وقت اقتضا کند
 بعل آید درین عرصہ خبر اخراج برادران حرد خود سید علی خان و غالب علی خان و عم مہربان و باب علی خان کہ در سنی
 با فقیر مہسال بود این بہرہ سس لعظیم آباد اقامت داشتند از صوبہ مذکور نشیند و استماع این ماجرا عائق حرکت فقیر
 گردید چون موسم برشکال رسید ہمال اقامت دران وہ متغذر بود ناچار معاودت بہ پورنیہ و سکونت در ویلیسالی
 رویداد احوال بنا بر انتظام اخبار احوال انتقال مہابت خبگ و رجوع امارت و ریاست ممالک بنگالہ و بہار و اوڈیہ
 سراج الدولہ کہ شروع خرابی تمام ہندوستان و اسباب تسلط جماعہ انگلیشہ بر بلاد و بسعت آباد مہندہ است رقمزدہ
 حکم وقائع نگار سے شود در ضمن آن پایان احوال شوکت خبگ نیز در مقام مناسبش پیرائہ و ضروع و ظہور خواهد یافت

ذکر انتقال مہابت خبگ از جهان گذران و بعضی از اخلاق و انتظام اوقات آن فخر و دولت
 و مکن سراج الدولہ بر مسند ایالت و شروع ظہور حوادث و فتن از نادانے آن ایلہ سراسر
 سفاہت و سرایت نمودن فساد در جمیع بلاد و ویران شدن مملکت معمور از بسے شعور امری مغرور

مہابت خبگ را چنانچہ ایماے رفت ہم شہر جمادی الاولے سنہ یکہزار و یکصد و شصت و نہ ہجری سے چار فتنہ متیقنا
 در سن ہشتاد و ساکے شروع شد چند روز تہیر و پیرہن گذرانیدہ بعد از آن فرمود کہ این بیمار سے درین عمر کبریا
 عارض شود زائل نیگردد و شفا حاصل نمے شود و دست از پیرہن برداشتہ و غذا و آب خود را کھنے نمود و
 نے کھنڈے زوجہ شہامت خبگ دختر بزرگ مہابت خبگ مع احوال اقبال رفتہ در مہتے جیل سکونت و زید
 و ملازمان شوہر جو در الکوک و ایال تختیدہ بر رفاقت خود و مدافعت سراج الدولہ مستعد ساعہ عمود و موافق رفت
 بخت بر گشتکیما دلالتہ بحین تدابیر و اہمیہ میکند فلانہ چون مہابت خبگ را عمر قریب الا تقاضا شد از زہما
 راسے گویند کہ از مہابت خبگ درخواستند تا دست شان سراج الدولہ سپارد چون احوال اورا نیگومی شناسا
 تبے کردہ گفت او عدہ خود را اگر سر روز از خود راستہ نگہدارد آن زمان شمار دیگر سے توقع خواہید داشت تا آنکہ
 ہم جب یوم آہستہ سنہ مذکور دو ساعت از روز ماندہ بر حمت الہی رفت و خواص اصحابہ تجمیر و کفین اور پدید
 نصف شب دہم ماہ ہنگر حسب الوصیتہ پانچ پاسے مرقد اور خود در خوش باغ مدفون گردید و در ان بعد
 فائز سن عبادک وان تغفر لہ فانے ارحم الراحمین مہابت خبگ از ابتدا سے جوانی با فواحش و سکرات کواع
 ساز بود و نہ صاحبت و مقاربت نہوان رعبت نبود اوقات شرفش ما د آغاز با سے مکتوبہ و اشتغال بتلا
 کلام الہی و اوراد ما توره سیکذشت و تمام عمر دنیا و شرب خمز گشتہ نہایت تجنب و احتراز از زمین خباثت داشت
 ہمیتہ دو ساعت ہر شب باقی ماندہ بر سے خواست و لعباز سکل و طہارت و انقراغ از نوافل اول صبح نماز و ایچے
 خواندہ ما بعد و سے از صاحبان قومہ میل میفرمود و چون صبح طالع و روز روشن سے شد تا دو ساعت بخونے

بارہم سے داد جمیع سرداران سپاہ و اہل موالی و عموم ملازمان و ارباب حاجت حاضر ہو وہ ہر کس بعض احوال و
 ابلح مقاصد خود کو شہیدہ بہرہ از مواجد احسانش بر میداشت بعد ازان بر فاسدہ در غلوت سے نشست و کسانیکہ موعود
 بودہ اندی مثل شہاست خبگ و ضولت خبگ و سراج الدو و بعض مصاحبان در ان مکان حاضر ہو وہ صحبت احتلاط و شہر و
 نقل حکایات میداشت و چون ذائقہ اش نہایت درست و طعامها خوب طبع او بود از حضار و مقربان یا شہتہ نازہ
 ہر کہ دستی و طبع طعام و اسنار و برولش چیز سے سے پخت از مصالح آن اچہ بالیت مثل انواع محوم و مسکہ و غیرہ میا
 سے بودگا ہے اختراع در طعام سے نمودہ باورچیان را روبرو تعلیم سے نمود و آن طعام تیار سے شد و عملہ و ارکان در بار دیوانہ
 حاضر بودہ اچہ حاجت با ہلار و التماس داشت روبرو آمدہ بعرض میرسانیدند تا وقت طعام خوردنش می شد ازان
 بکا دل مع خوانہا سے طعام حاضر آمدہ و ستار خوان بہن و طعامها چیدہ سے شد و طعامها سے فرمایش اشخاص موعود
 روبرو سے شان و دیگران سے چیدند و از طعام خاصہ اش نیز ہر کیے را بہرہ میرسید و بر سردستار خان ذکر حسن
 وقع مطبوعات و دقائق ذوق مذکور گشتہ ذائقہ ہر کیے بچک امتحان میرسید و چون انقراغ از طعام خوردن سے شد
 مہمانان حاضر دست شستہ شخص سے شدند و مہابت خبگ را ابن میربابا سے ہمیشہ مستر و مقرر بود و اغلب مجلس مردانہ
 بود و گا ہے مہانے سنوان اقارب کہ اولاد او و برادرش و ذوی الارحام دیگر بودند سے نمود و با انہا طعام میل نمود
 و بجز و فراغت از طعام دست شستہ سراسر راحت بر بالش اسالیش گذار شتہ تہیہ خواب سے نمود و مردم چو کے
 بلنگ حاضر سے شدند و فقہ خوان حاضر آمدہ بکار خود در جاسے معین سے نشست ساعتی بعد از زوال بیدار
 گشتہ بستر اچ میرفت و از انجا بر آمدہ و صنوسے نمود و نماز ظہر خواندہ یکجز و تلاوت کلام الہی کردہ نماز عصر سحرانند
 بعد ازان آب پنج پروردہ یا آب شورہ اچہ میا و موجود بود سے نوشید و برہمین یک آب در روز و شب قناعت
 سے نمود بعد ازان افاضل میرزا سید الافاضل میر محمد علی فاضل ادا م اشتر غزہ و تقی قلی خان و حکیم ہاد خان
 و میرزا محمد حسین صفوسے و فاضلے دیگر ملتائے کہ اسم او فقیر معلوم نیست کثرت لیل آوردہ آبر و بخش مجلس او
 سے شدند و در کیے دیوان خانہ مقابل و محاذ سے سند مہابت خبگ سند سے بر اسید عالی قدر فرس سے شد
 و تکیہ بزرگے بطرف پشت سند سے گذار شتند چون میر صاحب از طرف دروازہ دریا کہ اقرب را ہا بود داخل
 شدہ بر چو ترہ صحر کہ تا ایوان عمارت فاصلہ بعید سے داشت بر سے آمدند مہابت خبگ از جاسے خود بر خاستہ
 بر سند منتظر استادہ سے ماند و چون کفش از پا کندہ داخل ایوان عمارت سے شدند با آنکہ ہنوز لیل و افر سے
 بود مہابت خبگ چند قدم از سند فراتر رفتہ با د ب سلام سے کرد میر صاحب ہم بستور با او سلوک و رد سلام
 سے فرمودند و آمدہ بر سند معین خود سے نشستند و مہابت خبگ بجاسے خود بر سند سے نشست آنوقت تکیہ
 کو چک از پہلو سے سند خود بسید صاحب قواضع سے نمود و فقہ ہاسے میر صاحب و تقی قلی خان و حکیم ہاد سے خان
 و میرزا حسین صفوسے می آمد و قہوہ سے آوردند مہابت خبگ خود حقہ نیکشید اما در قہوہ شہر یک بود بعد از
 قہوہ تکیہ پیش رو سے فاضل ملتائے میگزار شتند و کتاب کلے فرے کہ از مصنفات شیخ محمد بن یعقوب کلینی و در
 عمد غیبیت صفرا سے حضرت صاحب الامر تصنیف شدہ و موافق معتقدات جامعہ امامیہ از نظر آنحضرت گذشتہ
 و لقب کلینی بان کتاب بخشیدہ آنسہ و راست آوردہ بران تکیہ میگذار شتند و فاضل مذکور ہر روز دو حدیث

از کتاب مذکور منجی باند و ترجمه می کرد و جل جلاله و دقائق آن میر صاحب میفرمودند بعد از آن اگر امری میخواستند
را منظر می بود سوال می کرد و میر صاحب بجواب آن پرداخته در اختلاط بازمیداشتند تا دو ساعت این مجلس
منعقد بود چون فراغت از مذاکرات روی میداد میر صاحب بر میخواستند و مهابت خبگ بدستور چند قدم نشاندند
نموده سلام می کرد و استاد بود تا میر صاحب کفش و ریا کرده را می بردند آن زمان بجای خود می نشستند
و آهسته آهسته امحاب مذکور رخص شده راه خانه نمی گرفتند بعد از آن عمل دیوانی و حکمت سینه آمده عرض
اخبار بر دیار و استفسار امور معاملات که اول روز ملتوی ماند و دو ساعت درین گفتگو با انجام میر سید
و سهرین عرصه گامی شهادت خبگ و گامی سراج الدوله و صولت خبگ اگر می بود حاضر می شدند بعد
بر خواستنی اینها ارباب مزاج و خوش طبعی مثل میرزا شمس الدین، وزیر العابدین، بکا اولم میر کاظم داروغه و اشرف
و شمع و چراغ خانه و میر جواد قوش بیگی و محمود زنانه و امثال ذلک حاضر آمده یک دو ساعت باستماع مطابقت
اینها با سهر گریز و بزرگی میگذرانید تا شام می شد و مشعلچیان و شماعیان حاضر آمده مجرای آنها بضا بطن متعارف
سند و ستان می شد بعد از آن نماز عشاء این خوانده در دیوان خانه بند و لیست زمانه می شد و زرش مع زک سراج الدوله
و دیگر عوارث اقرار بک براسه ملاقاتش می رفتند حاضر آمده صحبت میشد و چون مهابت خبگ شب چیزی نمی خورد
از هوا که تازه و خشک و حلاوتی و لوزها که همیشه مهیا بود آورده قسمت می نمودند و چون تلخی از شب میگذشت
نسوان رخص و با مردانه می شد و مهابت خبگ بر پلنگ یعنی چار پایه رفته میخوابید بدستور قصه خوان و سپاهیان
چو که پلنگ آمده بجا می آمدند و در خواب بود بر دو سه ساعت متنبه گشته می پرسید که شب
چه قدر باقی و کدام کس حاضر است همین قسم سه چار بار بیدار شده آخر شب که اغلب ساعت بخور می بود
بر می خواست و از تخیل و طهارت فراغت نموده شروع بنوافل و اوراد می نمود. در اول صبح نماز واجب ادا کرده
باز بدستور یک مذکور شد در سیر و وقت از اوقات مشغول کاری بود در صله ارحام و احسان با اقارب و اقوام
و اصدقا و اجداد بجا می رسانید که با فو قش تصور نتوان نمود سر که در شا جهان آباد و سنگام افلاس با او دادنی
سلوک و رعایتی نموده بود در زمان اقتدار اگر او بود و الا از اولاد او هر که را طلبیده یافت رعایتها میکرد در کمال
بنود لعل آورد و با اطفال اقربا و نسوان آنها سلوک داشت که درین جزو زمان بند در ازین دیگر هم کسی خصوصاً
منتسبان خود مذکور باشد در تمام تلک و او مادام الحیاتش عموم رعایا و خلائق با رسی بود اندک شاید در کنار پدر
و آغوش مادر هم این آرام ندیده باشند و هیچ نوکر کسی حتی از خدمتگاران معتمدش احدی نبود که مالک تلک
بنوده باشد غیر از آنکه با رقص و سرود و محبت و قربت نسوان چنان رغبتی داشت دیگر با جمیع کارها آشنا و با صاحبان
بر فن رعایت و قدر دان جمیع کمالات و در سلیقه صحبت دار و اختلاط بی مثل و نظیر امیر صاحب تدبیر و بهادر و امیر بود از
صفات حمیده شاید معدود می در و موجود نبود و الا کمتر صفتی از صفات او صفت خواهد بود که در ذات جمع شناختش
جمع نداشتند در زمانیکه صفت جاه مرد و ناصر خبگ سپرد بجایش نشست و بر بهول چهره رفته از دست افغانان مهربان
گشته گشت و منظر خبگ خواهر زاده ناصر خبگ اول با عانت بهان افغانه بر سندا یا لنت مکن گشت و آخر با عانت
فرانسیسان با افغانه مذکور که قتلگ خالش بودند خبگید و بحسب تقدیر منظر خبگ و بسواسه افغانه هر دو کشته شدند

ذکر فاضل کرام و مشائخ عظام کہ در عهد مہابت خجک

رسید محمد خان صلابت خجک برسد امارت دکن مسلط گشت چنانچہ در اوراق دفتر سوم در ضمن سوانح دکن سیرتنامہ
 خواہ یافتند و تسلط موشیر ہو سے بالا گرفت و خطا و متضمن ہمارش فراسدانیکہ لطیف اوراق بسیار مہابت خجک رسید
 مہابت خجک چون مناسبت مزاج سراج الدولہ بانام خجک و ارادہ پرغاش او باجماعہ انگلیشیہ سے دانست و تیرہ
 دانائے و شجاعت او و حسن سلوکش بارقہ و خلق خدا از مہابت خجک متعجب بنودند کہ در ان روز باحسب اتفاق
 بند مہابت با مزاج الدولہ بود و گیوش خود و از مردم معتد ہم شنید کہ مہابت خجک سے گفت اسباب دلالت بران
 سے گند کہ بعد از ماسواصل ممالک سہد در تصرف کلاہ پوشان خواہد بود و چنین شد کہ او بنظر دورین خود دیدہ بود
 روز کے در زمان دولتشر بیصفی خان مہابت خجک را ترغیب بمقاتلہ جماعہ انگلیشیہ زدن کلکتہ بنود مہابت خجک
 اغراض سے کردہ جواب نہ دیا و دیگر شہامت خجک و صولت خجک را در عرض این مقدمہ شریک خود ساخت مہابت خجک
 بدستور جواب نہ دادہ و در خلوت با شہامت خجک و صولت خجک گفت کہ بابا بیصفی خان خود سپاہ سے و لو کہری تیرہ
 است میخواید کہ ہمیشہ رجوع مہرت با او بودہ باشد شمارا چہ شدہ است کہ در چنین امور با او سپہ استان سے شوید جماعہ
 انگلیش براسے من بہ بد کردہ اند کہ من بد خواہ سے انہا کنم الی آلان آتھے کہ در صحر اگر فتنہ است خاموش نہی شود
 آتھے کہ در دریا گیر و کیت کہ اورا فرو ناند زنیار گوشش با این قسم سخن با ز سخا امید داد کہ نتیجہ غیر از فائدہ

ذکر فاضل کرام و مشائخ عظام کہ در عهد مہابت خجک در قلمرو او بودہ اند یا بحسب قسبت
 و رو در برخی ازان گروہ والا شکوہ درین دیار کہ دیدہ و مردم بلا قات آن بزرگواران رسیدہ اند

اول مولو سے نصیر مرحوم است متوطن شیخپورہ از اولاد شمس الدین فریادرس کہ فراران بزرگ در او وہ
 معروف است جدید بزرگ س از انجا بصوبہ بہار نقل نمودہ در شیخپورہ سکنی فرمود و مولو سے مرحوم در شروع
 جوانی در زمان نظامت امیرالامرا شالیہ خان مرحوم کہ اخوند ملا شاہ محمد شہراز سے وارد ہنگا گرو دیدہ باز شوق
 وطن بالوت قاصد معاودت بودن بایر شوقی کہ در تحصیل علوم داشت ترک یار و دیار نمودہ برفاقت اخوند
 مرحوم مرحوم ہازم ولایت ایران گشت و در راہ با آنکہ چارو اسے سوارش مرد قلع منازل پیادہ سے نمود
 و درس خود را نافہ سے کردہ بہین قسم بولایت رسیدہ و علوم متداولہ را سجد کمال رسانیدہ فقہ و احادیث را از
 علمائے ایران سند کرد و در فنون ریاضیہ خصوص ہیات و ہندسہ و حساب آمد اقران گرو دیدہ در ایران بہت
 و اختتام روزگار گذرانید میر غلام محمد بہار سے کہ اعجوبہ روزگار و نادرہ زمان واسطہ جواب و سوال عمدۃ الملک
 امیر خان ناظم صوبہ کابل بانواب و جید و امر ایران بود چون نائب امر انہی رفت مولو سے مذکور از طرف او آمد و شد
 پیش عمدہ ہاسے ایران سے منو و بعد از مدتہ بند آمدہ قلیل جاگیر سے از پادشاہ در صوبہ بہار کہ و طغش بود و صل
 نمودہ و در عظیم آباد اقامت نمود و الی آلان بیوت بنا کردہ او موجود بہیرہ اش محمد حسن خان خلیفہ زائر حسین خان
 در ان اقلتہ حسب الارث تصرف و مقیم است دوم داؤد علی خان معروف زائر حسین خان خلیفہ ارشد
 مولو سے نصیر مرحوم است و در اکثر فضائل نفسانے بہ از پد تحصیل علوم متداولہ از پد خود نمودہ با آنکہ پد جمیع
 مخلصات را بنام او بہ نام و اورا سے خود ساختہ بود و بعد رحلت پد با نصاب کار فرما گشتہ مخلصات را علی ہر

ائمه بریکے ارقل خود تیرے تقسیم کردہ داد و بعد انتظام امور معاش بشوق طواف ایام امام ادراک سعادت و محبت الاسلام و
 عقبہ بوستے آستان ملائک پاسبان امر قد مظهر سید الانبیاء علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ و السلام عازم گردید پس از ادراک شرف و
 سعادت زیارت مذکورہ بوطن مالوف سعادت نمود و اوقات بکسب سعادت کمروں داشتہ رضا بسے سخاوت
 و مرجع دکار و اسے خلعتی بود ہمیشہ در معاملات کہ مردم بخدمتش رجوع میداشتند اصلاح ذات البین منظور و ملحوظ بود
 مہمالہ رفیع منازعات سے فرمود و در معاش قلیلے کہ میر بود و بحسن سلیقہ صرف نموده حاجت رسوا اکثر محتاجین و مساکین
 بود و بیعت کثیر از عجزہ را عیال خود گردانیدہ در ماکولات با جمیع منتسبان و وظیفہ خواران مساوات و بیعت نہ آنکہ
 خود خوشتر خورد و دیگران کتر از ان زبان از ذکر و بیان محامد او صفاتش بجز و مقصود محترمت و انسلاک او در ان
 سلسلہ برای اخلاف و اسلاف سرمایہ افتخار و شرف چون از زیارت عتبات عالیات برگشت خطاب خود را کہ
 داؤد علی خان داشت مہدل تبر الہر حسین خان ساخت و باین لقب راضی بودہ و تافخر سے حیثیت و مردانہ وار
 در مراحل باین سنین و سبعین بر حمت الہی پیوست تا نفسش انقطاع پذیرفت در کمال استکمال راضی بر فنا سے
 ایندوسے و قتلکم بکلمہ طیبہ اللہ بود اللہم اغفر لہ وارحمہ سوم میر محمد علیم کہ از مشاہیر مشایخ عظیم آباد و از جہلہ شاگردان
 میرزا مفر موسو کے خان فطرت تخلص بود و شہرت علمش اگر چه بسیار و شاعریش ہم شہتہار دارد و تحقیق تخلص فلان
 نندہ را علی ماسیہ علیہ بر علم و فضل او آسے نیست چہارم مولو کے محمد عارف میگویند از عرفا سوزمان و عزالت
 گزیدگان دوران بود حالات خوش از ان بزرگ استماع افتادہ و راول زمان دولت مہابت خبک در گذشت و در
 کو اکتولعہ عظیم آباد کہ مسکنش بود مدفون گشت از مریدانش شاہ کڑک نام شخص صاحب حال طالب خدا بود مکر دیدہ
 ترک و تجرید سے داشت و اقدار علم بظاہر عبادہ پنجم میر ستم علم مرتضیٰ گوتہ گزین و از علوم ظاہر سے ہم بہرہ
 داشت اکثر اشخاص حرق عادات از و نقل سے نمایندہ خود گذر دیدہ لیکن مرد صاحب معنی مرقاض و بد قائل حقان کشتا
 بود در عظیم آباد ہنگام صوبہ دار سے رام نار این بر حمت الہی پیوست و در جائیکہ الحال بقبرہ میر افضل بود اگر کہ میر سے
 معروف است مدفون گردیدہ سیش آنکہ سو دگر اندک و در خدمت سید میر و ارادت داشت بعد حلتش در ان مکان
 کہ ز خرید او بود آورده مدفون کرد چون خود ہم مرد حسب الوصیۃ ہانجا مدفون گردید ششم شاہ محمد امین درویشی
 سجد کیش و عارف حقیقت اندیش بود از پیکر نزارش را از عشق الہی آشکار و ظاہر و باطنش لبالب از انوار محبت
 پروردگار از اوضاع و احوالش ظاہر و رضا جوئے محبوب ازل و شاید لم نزل از احوال واقو اش باہر اینقدر تاثیر
 حقیقت فقیر ہم دیدہ کہ بجز در دود و در محوطہ تکبہ اش ہوا سے دنیا از دل بیرون میرفت و محبت خدا و انقطاع از دنیا
 عاریت سر آوردل جا میگرفت بیجا عبادت و ریاضت بیدار و روز با با وجود ہجوم مردم مراقب احوال و متذکر پروردگار
 بود و صیلا سے کم و بیش نعرہ اش با محبوب بنوسے از دل شرر بر میکشید کہ دلہا سے دیگران چون بسمل در بر می طپید
 غلامبہ ابن صاحب نفس عالی از ماحولہ کیفیتی نبود و مرشدش شاہ محامد و عظیم آباد بکرامات و خوارق عادات مشہور
 و از ثقات علوم مقامات آن بزرگ استماع افتادہ سالک بود اما اندک جذب بر منرا بخش غالب گاہ گاہت افادہ دریا
 ظاہر سے ہم میرمود ہجتم شاہ او ہم و ششم حیات بگید در ظاہر اوضاع مجاہدین داشتند و انقطاع از اکثر ضروریات
 بیزراج اینہا ملکہ داشت امام مردم بزرگے و خوارق عادات از ایشان نقل سے نمودند و العلم عندہ اکثر تعالی سے

شم شاه خضر درویشی پند پایی بود و در سعد پور مضاف پرگنه بسیار اوقات بسپزے بر و مجذوب و فتنه آما ان شر عقلا و ہوشیاران
نجد مشہیں سید و علوم مقامات و سمو حال تش را نقل پودہ اند و بسے کرامت و خرق عادت ازان بزرگ روایت نمودہ
نبو عیگر بحال لشکیک در بارہ او نیت و ہم سید والا نزا د میر محمد سجاد کہ نے الحقیقہ تیاہ کار آبا و اجداد کرامتش بود و حقیقت
در ویشے راہ پرودہ و صبحہ حقیقت بام آوردہ در کمال غرت و احترام بسے بر دو دنیا برابر پر کا سپہ منی شمر دیا و الہم مرحوم
سرسشتہ اخلاص نہایت مستحکم داشت و بہت بر تحصیل متونبات اخروے می گماشت در علم جفر و دیگر علوم طائیر نیز دستی داشت
فضائل و کمالاتش ازان واقف تر است کہ خامہ قاصر اللسان درین مجالہ بذر محلی از اوصاف حمیدہ اش تو اندر بدو نیت
کتا بے از مؤلفات او شدہ بر علوم دارج و سمو معارفش آگاہ سے سازد از نظر سیر کہ بگذرد او را بر قدر و پایہ آئی الامر
آگاہی ہم سے تو اندر رسید بعد رفتن والد مرحوم شاہ جهان آباد با جدامجد این خاکسار تا ویکہ باید پیدا کرد و صحبتا میداشت و باتفاق
اوشان بہت بر مجاہدات سے گماشت سال جلتش را فقیر یاد نداشت والا سے نگاشت اللہم تحتہ بابا بے صاحبین در سکتہ
اعلیٰ علیین یاز دہم جد بزرگوار این ہمقدار سید علیم اللہ طباطبائی است از سادات بنی حسن علوم مقامات آن برگزیدہ الہی اگر نگاشتنہ آید
دفترے علیحدہ سے باید سال یک ہزار و یکصد و پنجاہ و پنج ہجر سے وارد عظیم آباد گردیدہ در ماہ شعبان سال پنجاہ و ششم از
ماہیہ دواز دہم رحمت الہی واصل گردید ریاضات و مجاہدات آن سید عالیقدر و خرق عادت و کرامات کہ ازان نقادہ
اخیار بطورے سیدہ و بندہ بران مطلع گردیدہ در مشنوں سے علیحدہ کہ منظوم نمودہ بہ بشارۃ الامامہ موسوم ساختہ ام برست
از ان مندرج است من شاہ فلیر جمع الیہ و وار د ہم جناب شاہ حیدری عموسے حقیقی جدہ پدر سے نیدہ از اولاد علی بن حسین
علیہا السلام و کربلا سے الحارث سے در تشیع نہایت مجاہد و سلبہ باک و در کمال استغنا بود با متکبران و تکبار و با عجز نہایت
فروتنی و تواضع سے نمود و اکبر قلی خان پدر محمد ایرج خان از اکبر آباد بساجت تمام ہمراہ آورد و قصبہ بہاگلپور را خوش نمودہ علی
قامت افگند محمد غوث خان کہ بتقریب رفاقت خال خود شکر افشا خان در قصبہ مذکورہ توطن گزیدہ بود اتفاقا بیارشد و
بیاریش شدہ او یافتہ از حیالتش امید سے نامدوران وقت شاہ حیدر کہ از میانیت نہ ہمیش لغور اما از شجاعتش اوصی و سرور بود
ببرزقتش سید و بشرط قبول ہر شیخ منان شفا و شد و اد قبول نمودہ شفا یافت و اراقی کامل با شاہ حیدر بہر این مع اولاد طبع و معاوش بود
تا در جنگ سر قراخان کشتہ شد شاہ حیدر از بہا گلپور بر شد آباد آمدہ مہابت جنگ با بر عیش نہایت ملامت نمود و ہما جنگ سر نیز بر اند خیر از سلیم
استکانت سخن بر زبان نیاورد و شاہ حیدر کلا شہا سے غوث خان مرحوم پسراں در قضا اور از سید آگہ در ان ہ فون بودند
براوردہ بہ بہا گلپور رسانید و بعد چند سال خود ہم انتقال نمودہ بر رحمت الہی رسید و در بہا گلپور ہ فون گردید شاہ جعفر سے
پیشش بہ از پدر بود و از انشاں و اقران در صبر و توکل و قناعت و رضاد ترک سمعہ دریا گو سے نسبت ر بود با آنکہ مہابت جنگ
و اولادش نہایت احترام او سے نمودند مفاخرت و عجبے را بخود را اندادہ در ویشا نہ بسے برود در قاصیکہ باید باستقلال
کار فرما شدہ انغیارا برابر پر کا سپہ منی شمر دیسین خان فوجدار بہا گلپور ہرزینہ مردم بہا گلپور و فقرا سے آنجا را نیدہ نمودہ
تقریبے بیو میہ شاہ جعفر سے داشت اما ہرگز یومیہ خود گرفت و نہ بہابت جنگ درین خصوص چیز سے نوشتہ تا آن کہ
مہابت جنگ خود خبر دار شدہ بسین خان را ملامت ہا نمود و یومیہ جمع فقرا دہانید آن زمان وجہ خود ہم گرفت و در زمان
ہنگامہ مصطفی خان و عبوش از بہا گلپور ہرزینہ سے گفتند و مقعبان بہا گلپور با فاعلہ مرصطی خان اعلان شیخ اور اخبار
نمودند و خبر رسید کہ مصطفی خان داعیہ پر خاش با او در درجا خود باستقبال مستعد شہادت شست بطرفے عنبدیہ ان بلا

خود بخورد دفع کر دیدہ شاد سے سراج الدولہ بھی رام فوجدار بھاگلپور کہ از طرف عطار اشرف خان بود برای کشتن گاوی دست سید سے بر پیر او ہر چند استغاثہ پیش اعیان نمود کہے نہ شیند و فریاد او بجائے نرسید آخر شاہ جعفر سے شریک احوال او شد و بلوایے علمے رویداد قریب بود کہ قتنہ بزرگے حادثہ شود عطار اشرف خان را جو اس بر جانماند و مردم هجوم آورد می خواستند کہ جانہ اش بریزند چون آن وقت شمشیر خان و سردار خان بر طرف نشستہ بودند این ساعہ رویداد ہیبت جنگ در عین محرکہ آمد ہا شاہ جعفر سے گفت کہ مہابت جنگ از میان بر خیزد شاہ جعفر سے گفت کہ این سید را زامنی کنیند و گیر مرا کار سے نیست ہیبت جنگ سید را بدادند و وزیر نقد و تنیہ قاطعان بدر افسے ساخت آن زمان قتنہ فرو نشست با این جمیبت ایمان و شجاعت و جمیع منفات حمیدہ کتہ کتہ سے دیدہ و شنیدہ شدہ یکبارہ در عین شکار کہ شروع جوانی او بود شیر سے برآمد محمد قطب پر کلان غوث خان بالغ بود کہ شاہ جعفر سے بد م شیر نرو و آن سید نو جوان اسپ تاختہ و بر سر شیر رسیدہ و پیادہ با گردیدہ شیر را خدین تازیانہ زد و شیر شل رو باہ از پیش رو سے فرزند اسد اللہ میکہ تخت و سید در سے اورفتہ تازیانہ ہا میرد و محمد قطب سے گفت کہ شیر را چنین سے زند صلاح و سداد و مہمان نوازی و مساوات در مہاش چنانکہ با بیگانہ و آشنا یکسان سے بر د و یک طعام با ہمہ کس سے خورد و حاجت روائی مومنین با فقدان اغراض و نیو سے بر تہ بود کہ ما فو قش تصور نتوان نمود در عہد حکومت میر محمد قاسم خان در فو گیر بجمت الہی واصل گردید و نقشش را از نو گیری بہا گلپور نقل نمودہ در زمینی کہ در ایام حیات خود پسند کردہ بودند مدفون گردید اللہم اللعہ بابائہ الصالحین

مشائخ سلاسل مشہورہ در اطراف صوبہ ہماچل

بسیارگان و اکثر سے بانام و نشان و صاحب سبب شجاعت و شان بودہ اند اما کیفیتے از انہا بگوش فقیر حقیر نرسیدہ کہ قابل تحریر باشد از ان جملہ شاہ غلام علی در موضع دیوہرہ منفات پرگنہ اردل و شاہ بدیع الدین وغیرہ اولاد شاہ شرف نام یحیی منیر سے در بہار و شاہ کھیلن در سہرام و شاہ محمد سنج در لیلیا منفات سرکار منوگیر و شاہ نجم الدین مشہور شاہ مولی در پرگنہ سورج گدہ منفات سرکار منوگیر اور کمال عسرت متصل سورج گدہ سپہ بڑہ و قلیل زمینی کہ در قبضہ تصرفش بود حاصل انجامہ را صرف ضیافت مسافران و اردو صادر سے نمود تا آنکہ حیدر علی خان برادر حسین قلی خان داروغہ تو چنانچہ مہابت جنگ ترسو سے بختش ہم رسانیدہ پرگنہ گجر کہ محتر پرگنہ از توابع منوگیر بود مہابت جنگ التماس نمودہ مدد معاش سے برائے او مقرر گنایند و سندش از دفتر سرکار نوب سائیدہ داد الحمال اولاد او کہ عبارت از ترا سے زلفش باشند بکام و آرام بسری بر بند

و علمائے ظاہر

کہ متعدد سے درس و تدریس بودہ افادہ و استفادہ را جار سے داشتند بسیار بودہ اند حتی نہ وہ کس مدرس در شہر عظیم آباد و قریب بسہ صد چار صد طلبہ معلوم بودہ اند و در پرگنہ ہا و قصبات مشہورہ علی ہذا القیاس اما از مستعدان بہار قاسم نے غلام مظفر خاٹب بظفر علی خان گشتہ بتقریب مہابت جنگ اختصاص یافت و داروغہ عدالت مرشد آباد گردید و مرشد قاسم نے تقریر با کثر فنون علمے ماہر و در نظر و تشریح لائق و شہت و بزرگانہ کہ نیران قہرمان تقدیر نیا بر آشتی کے اوضاع ایران و اردو سہند و ستان گشتہ

به تقریب چند درود بعضی از آنها در عظیم آباد و ننگال هندوسه داده * * *

اول در اعظم آن بزرگواران عمده العلماء و العظام و زبده الحكماء و الکرام کاشف الحقائق البخیه و البلی خاتم الحکماء المتالیین مولانا
و شیخنا محمد المدعو علی المتخلص بجزین اعلی الله مقامه از بنابر مشیخ تلج الدین ابراهیم المعروف بزیاد الجبلانی و نسب شریفش
به پانزده واسطه بشیخ عمارت کامل مذکور غیر سده و از غایت اشتها که بصیت فضائل او اقطار عالم را فرو گرفته و مصنوعات او در جمیع
عالم عموماً و در هند هم خصوصاً دائر و سائر است مناقب و مناقرا و از القاد و اظهار مستغنی و بے نیاز است اما بنابر تبرک
و تمین مذکور بجای از محامد اوصاف و اخلاق آن برگزیده النفس و افاق پر داخته سے آید منحنی مانند که فقیر و کاینکه همه و جو به تبر
ازین حقیر بود و انداخته او... از مذکورین جزو زمان چون او کسے دیده نشده بلکه مترودین عرب و عجم نیز بجامعیت آن
خواب در جمیع علوم ظاهر و باطن احد سے رادراطراف و اکناف عالم نشان داده اند آستیه بود از آیات الهی جامع خفا
و معارف نامتناهی قوت مذکور که حافظه باین مرتبه در اسلاف هم شاید کسے را کمتر با هم جمع شده باشد جبل را در هیچ امر
از امور و هیچ فن از فنون علمی و عملی و علوم مخفی و نقلی بذات جامع الکمالات اولیست نتوان داد از غرض علم کلام
مسئله بود که نداند و از ذائق رهوز که ام نکته بود که نشناسد الحق که همچو بود نادیده زمان و علامه بود همه دان محمد شاه
بوساطت عمده الملک و دیگر مقرر بان دولت خواه مکرر پیغام داده مسألت نمود که مستعدا منفا سے امور وزارت گشته
رونق افزای سلطنت او شود اما چون سفر فرود آمد بدنیانگ و عار آن نقاد و اختیار بود در وضع نشد و هم میدرست
که اساس دولتش پوشیده غمگین از هم فرو می ریزد لهذا التعلاتی بان نکر دو الا انتظام عالم و رفاه حال نبی آدم
از دست چنین کنان اگر بر آید خود را معاف نمے دارند و بر ذمه همت خود واجب و لازم میدانند زیاده بر این خطاب
در باب ذکر فضائل آن والا هم در مقام در کار نیست مآثرش که خافقین از ان مالا مال است برادر استیادت مناش
کاسه و بخیران را معلوم مبلغ... و آن چند بار آن عالی مقدارتنا العظیم آبا در سیده عازم بدر رفتن از خاک سیاه منید بود
تقدیر سعادت نه نمود و ذکر و جوه درود و داعیه خود طوسے می خواهد و جهان فائمه در ان نیست مهابت خبک و شهادت
و صولت خبک عراض متضمن آرزو مند بیا نوشته تناسے مقدم سعادت تو امش کمرات نمودند بر بار بجزرے تسک حبه
راضی با دن و بودن با اینها نگشت و برگشته در بنارس با سپایے چند سکونت و زریده تا آنکه طاقت حرکت در خود ندیده بر
خود قبر سے آراست و در سینه کنیز او یک صد و هشتاد و پنج سکه بجزار رحمت پروردگار شتافته در همان بقعه شریفه که خانه
آخرت خود را بنا ساخته بود مدفون گردید بر لوح مزار بخط خود کلمه چند و دوسه شعرے گناشته بر سیل یا دگار فکلی می شود
بر بر لوح اسم مبارک الله است بعد از ان یا محسن قد اتیک المسی عبد از ان العبد الراعبی رحمة رب العفو محمد المدعو علی بن
ابیطالب الجبلانی در پائین لوح مذکور این مطلع خوش نوشته بهت روشن شد از سال نو شبها تا ماه صبح قیامت است چراغ مزار ما در هر دو و هیکل
مزار این دو بیت مرقوم است نهان و ان بیت بوده ام دیگر ندانم بهین نام که گوش از دست چنان شیدا بنجامه حیرن از پارو پالمسی گشتنگ
دیدم چه مشوریده به بالین اسایش سزید اینجا اللهم اغفر له و ارحمه دوم جناب شیخ محمد حسن که از بنابر شهید ثانی شیخ زین الدین علی است کاتب
پایون او و اوستا است شتارک الشمس فی وسط النهار حاجت بار قام و اظهار تدار و در علم عربیت و فقه و حدیث و تفسیر بی نظیر بود و در
تخلیایت چندین توجیه و التفات مذاشت اما جنبه هم نبود ز غیثش لغوا به شرح شریف بیشتر بود و از مهلک عقلا و عرفا
احترام از عتوه نه رفته با نجا داشت و نه کلفه از انجا بلکه می فرمود مقتدر لیا ن ما بهر دو طرف بود اندو هرگز و

سکے ہووے سن خود امتیاز حقیقت و حقیقت این دو فرقہ عاجزم و ہوا علم بالحق اول ذر و آن بزرگ در ہنگامہ تسلط افغان
بر ایران بکریلا سے معلی العاق افتادہ مع بزرگان و برادران خود در آن مکان سعادت آشیان و آستانہ مقدسین بہر
نزد ہما شد شرفا مجاہدت اختیار فرمود چون عسرت زور آور و بصورت در شاہ جهان آباد رسیدہ برفاقت صفدر خٹک
سرسے برد و وہی براسے عیال خود بکریلا سے معلی فرستادہ خود با امیر مذکورہ بالغا و تلقین سپیش شجاع الدولہ تمینا و تبر کا ہوا
بود چون صفدر خٹک انتقال نمود و شجاع الدولہ دست غفلت نہادانی گردید از رفاقت او کنارجستہ در عظیم آباد رسیدہ
از ایرانیان عسرت احوال آن بزرگ دیدہ مبلغی بطور مضاربہ داد تا تجارت سے نماید شیخ مذکور بنا بر جنسیت ازین وجہ سیکے را
بانیکار برگزیدہ خود در مقبرہ پدر برمان الملک اوقات میگذرانید تا آنکہ بعد مدتے چوبہا سے سکھو گور کھپور سے خرید
کماشتہ او در عظیم آباد رسیدہ و رام ناراین نامٹ نظامت آنجا اگرچہ در خاطر ہمدار اہم سے نمود اما در باطن عجب عداوتے
و عصبیتے داشت و در ان روز ہا عمارت نحسی می ساخت پیغام فرستاد کہ چوبہا قیمتی کہ دیگران میخرند ہمہ را یکجا من خم
مدرش یک مشت می رسانم آن بزرگ راضی شد عملہ راجہ مذکور چوبہا را پیوودہ و نشان خود نمودہ و در ادن زر چہتا برابر آوردند
شیخ گفتہ دستاد کہ این چہ معاملہ است یا چوبہا موافق وعدہ بگیرند یا واگنہ ارند تا دیگر سے بخر د جواب ناصواب اجبر و جواب
کہ در شب زندگانی خود میدیدہ گفتہ فرستاد خلاصہ ہش آنکہ من از مغرب و مشرق نمی ترسم و پاس خاطر شما بعضی ترجمہ می کنم
صاحب گمان دیگر نخواہد بر د شیخ حیران گشتہ در جواب نوشت کہ معنون پیغام پیچ معنوم نشد اما آنچه از میا کے با
مقوم بود بیت عزیزے ہست میدانی خدا نام چکر و شوریدہ دریا گیر د آرام بعد ازین ماجرا عسرت در احوال آن
بزرگ بالا گرفت و چند روز سے بران گذشت کہ عالیجاہ میر قاسم خان پرنظامت ہر سہ صوبہ بہار و بنگالہ و اوڈیسہ
تسلط یافتہ و مار از روزگار راجہ مذکور بر آورد چنانچہ اشارتہ تعالیٰ در اوراق آئیدہ بوضوح خواہد انجا مید و شیخ مذکور را
حق تعالیٰ بواسطہ میر قاسم خان رفا سے لائق در معاش دادہ قرومن آن بزرگ او اگر دید و بعد یکدہ سال آن بزرگ
والادودمان ما اجل موجود در رسید و در زمینے کہ الحال فرار او متقل بمقبرہ پدر برمان الملک در خرید عالیجاہ ہست
گردید و اخوند ابوالقاسم کہ تلمیذ و ملازم او بود بجاورت فرار او نشستہ خانہ برای خود آراست از مردم کشمیر بوا و ما در خوبیا
بے نظیر مدتے با حسن معاشرت در انجا بسر بردہ سال گذشتہ کہ سنہ یکترار یک صد و نود و سہ بود بر حمت الہی انتقال نمود
و در جنب شیخ خود مدفون گردید مرد سب و نیکو طینت و معروف رضا جوئے خلق خدا و لعلم عربیت و فقہ و حدیث و تفسیر
آشنا زندگے بیکے نے خود ہمیشہ معروف پاس خاطر خلق خدا بود صفات حمیدہ بسیار داشت ظاہر اہم ہم ماہ
مبارک رمضان سنہ مذکورہ بعد افطار بموت فحاة در گذشت و داغ حرمان بردل دوستان گذشت اللہم اغفر لہ
احمال دو کس از بزرگان آن زمان باعث نزول برکات آسمان پر ہو سے زمین باقی و از رقیق مخوم حائق نومعارت

خلق خدا را بقدر ظرفیت و لیاقت ساقی اند

اول سید اہل علامتہ الوری لاجرا الملکی کاشف اسرار و الر نور الازی سید محمد علی مد اللہ تعالیٰ نطلال
انفضالہ علیینا و علی جمیع المؤمنین بلطفہ اسلمی

سولہ ایشان او زنگ آباد و کمن دوالہ بزرگ گوارش میر عبد القدر بن میر بر اہم و جدا و سے ایشان میر محمد شیخ شہین

بحسین ذوالدعین بن زید بن علی علیه السلام میرسد و مولد است آبا ی ایشان نیز است میر عبدالمعز محمد پسر او و بزرگ آباد و بزرگ
 شده و سبب اختیار کرد و حبیبیه صلیبیه عم بزرگوار خود میر محمد شفیع را در جباله نخل خود آورد و غنیمت مذکور و والد و عجد آن مالی حساب
 و تا آنجا ازت با سعادتش روز پنجشنبه دوم شهر رمضان المبارک سنه یک هزار و یک صد و هفتاد است در سنه هفتاد و پنجاه
 سالگی نهم راه بعضی از بزرگان قبیله قعد زیارت و تحصیل علم در سال یک هزار و یک صد و سی و یک یا سی و دو متوجه ایران و
 عراق شد و در حادثه محمود افغان و اخوت با مردم آنجا بشریک بود و مدت بیست سال همان طرف تشریف داشته اکثر علماء و
 فاضلین و عراق را مفصل میر فرموده و زیارات عتیقات عالیہ مکرر بعمل آورده و اکثر علماء سربا سے فضل حاجی سمیع خاتون
 و حاجی عبدالمعز میر محمد شفیع مشہد سے رضوانے و ملا محمد صادق اردستانی صحبتا داشته و در رکن شمس
 شریک بوده با علماء کے مذاکرہ میں میر محمد حسین بن میر محمد باقر مجلسی و برادران ایشان و ملا محمد علی قاسمی و میر محمد فیاض
 آبادی و میر مصوم خاتون آبادی و غیر ہم نیز صحبتا داشته اند اما آنچه بطریق درس تحصیل فرمود و باطن آن سید بزرگوار
 معلوم شدہ زیادہ بریختہ قسمت بیت الفیہ نحو بنودہ لیکن در سبب تحصیل موصیبت الہی چنان شامل حال شدہ بود کہ نگاہ
 درود اصفہان کہ سن شریف ایشان در آن وقت تخمیناً بیست و دو سال بود اکثر مردم بر آدرس کتب متداولہ و زور سے
 حاضرے شدند مواضع مشککہ جمیع کتب معقولہ مثل شفا و اشارات و کتب منقولہ و عربیہ و مطالعہ نمودہ نحو سے تقریر میکرد
 کہ اکابر علماء کے آن دیار از حسن تقریر و جودت ذہن و سرعت مطالعہ و قوت حافظہ آن جناب حیران شدہ بودند و وجود کثرت
 ایشان را منتہی سے شمرند و ہر چہ بجا فہم سپردہ ہر چند بران سالہا بگذرد و باقیہ جزئیات در خاطر است اما با وجود اجتماع
 این اوصاف از آئین مدرسے و پیش نماہی و اختلاط با اہل دول زیادہ بر حد ضرورت ہمیشہ وہمہ جاگزیزان و منتظر بودہ
 در اصفہان و سلسلہ شکیمانہ اہل ہتیا کرد و ان سطورہ بعد دو سال بجزار رحمت الہی پوست دیگر بار از مشاہدہ او ضلیع
 زمان و غلبہ شوق تخر و میل شہابی نکر و اجازت احادیث اصول و فروع مثل اصول کائنات و من لا یحضرہ الفقیہ از میر محمد شفیع
 شدہ سے رضوانے و میر محمد حسین و میر زین العابدین بن میر محمد شفیع با سبب ملا محمد باقر مجلسی رحمہم امتر گرفتہ و اسرار قرآن و احادیث
 کہ مخصوص خواص عرفاست از حاجے نصیر و شیراز و میر محمد شفیع مشہد سے در اصفہان استماع کردہ و کتب حکمی و کلاسی سے
 در خدمت ملا محمد صادق اردستانی گذرانہ و حاصل از ایران قصد سفر حج کرد و اجازت تہا سے شدہ پسندہ بر چند ماہ
 در آنجا بودہ با محمد آباد و چند سے بیرون آنجا توقف کردہ بسورت آمدند و از آنجا با بزرگ آباد ہر چند ناصر جنگ ناظم دکن
 تکلیف ماندن کرد لیکن نیا بر فساد اوضاع او قبول نکر و از آنجا مجید آباد آمدہ و در آنجا چند سے توقف نمودہ از راہ سیکا کول
 بہنگالہ دستے در ہنگلے نیا پر استدان سے خواجہ محمد حامد علی تشریف داشتہ متوجہ بہت شاہجہان آباد شدہ و را ثنائی این سفر
 از راہ پورنہ عبور فرمودہ بہ تکلیف حاکم آنجا سیف خان برادر عدۃ الملک امیر خان روز سے چند در آنجا گذرانیدہ آخر بہت
 اورا کہ خالی از خون و سفاہت بود سکرۃ شہر ولیم آباد تشریف آوردہ و در آنجا چند روز عبدالعلی خان بہادر خاں ہراسر فہمال را قم مقدمتہ منتہی شدہ
 متعدد گدازش گشت بسبب فغان تناسبت از آنجا نیز بہت تازم لکن گور و یکدے بسیر در آن فوج بسر بردہ بنا بر ہذا طرق بہت آمدن ہر شاہ
 پادشاہ بر علی محمد و ہیلین غزیت آن طرف نمود و حسب التماس بہت جنگ کہ مبالغہ از حد بردہ ولیم آباد آمد بہت جنگ عقداں خود را
 باستیال او فرستادہ برود و غنیمت نمودش نہایت بناشت نمود و شرفیاب متشن بودہ روز و شب در رقابوں سے خاطر
 خاطر شش کھنڈ و شیکہا تیکہ حادثہ شمشیر خانے رویدادہ بہت جنگ مقول گشت دوران انقلاب خانہ سید ہم تبار اچ فرست

وسید خبر وصول لشکر مهابت خبک در قریب جوار نوگیر شینده بمقتضای (الفرار مالا یطاق من کسین المرسلین) از عظیم آباد
 بزآمد خود را بمهابت خبک رسانید مهابت خبک ورود و جاپوشش را از سعادت طالع و یار سبخت خود شمرده از آن باز
 تازنده بود خد متگذرانسے اور سعادت می انگاشت و چنانچه گذشت دقیقه اطاعت و انقیاد و ادب و احترام از فرزندیکنا
 در همان ایام سال یکم هزار و یکصد و شصت و پنج باز عازم حجه الاسلام زیارت آستانه سیدالانام و معنات علیہ الیمہ علیہ السلام
 علیه السلام گردید از راه دریا با دراک سعادات مذکورہ شتانت و بعد از چهار سال شرف یاب طواف کعبه معظمه و معنات
 مکرمه ترا و پها شد شد فاعظیما گشته بمبر شدا یاد معاودت فرمود و بعد رحلت مهابت خبک سراج الدوله بمقتضای سفا
 و شامت طالع خود با چنین بزرگ واجب اتعظیم بلهیبی پیش آمده از جایکه منزل دشت بجز و عنفت بلا مهلت بدر کرد و آن
 بزرگ متحیر گردید که در چنین حالت کجا رود و چه کند که مالک مملکت چند ما بعد راه آن سبک مرتباً هست درین عرصه حسن ضیافت
 دختر زاده حاج احمد که چراغ دودمان و نفع خاندان مهابت خبک است با آنکه خود هم از سراج الدوله بنا بر شستی سراج او
 و سفاقت شامت خبک مرحوم خود نداشت بجز و عنفا سے این خبر بلا تا مل نخبذنت سید طیل القدر بر بنه پاشاقت و آن
 بزرگ را بخانه خود دلالت نموده همراه آورد و لب دریا مکانیکه اکنون اقامت آن جناب است برده مکان مذکور ز ندرو
 پا انداز سید عزیز مزبور نمود فی الحقیقه در آن وقت خود را در دهن سبعی در افکنده بود جناب اقدس الہی در پادشاه ابن علی
 حفظ و میانتش فرمود و الاصل خطر سے عظیم بود آن وقت خوف و اندیشه اش گذشت اما نیک نامی این کار بر صغیر بود
 از حسن رضا خان بیادگار و در صحیفه اعمالش ذخیره روز جزا ثبت و پاسے دار باند و سراج الدوله هم گذشت و بر س
 نتیجہ یافت بیست آرمکانات عمل غافل مشو گندم از گندم بر وید جوزو به ظاہر اجمالی آئید در بیان حضرات جس
 بعبارت عربیے مقابله طریقہ تحقیق و عرفا تحریر فرموده دیگر نوشته شرح منافع ما حسن کاشی رحمة الله و رفقہ بعبار
 عربیے که کاشف مضللات است و کتاب اخوان الصفا و خلائق الوفا که در حکمت است چندین نسخه فراهم آورده با کمال
 تنقیح و تحقیق مقابلہ نموده جا بجا اکثر عبارات نامناسب و نامفہوم را بعبارت مناسب و قریب الفہم تفسیر داده من حیث اللفظ
 و المعنی تفسیر و تصحیح فرموده بلکه چند رساله کثیر النفع دیگر بر آن افزوده سے توان گفت که تصنیف است جدید دیگر شرح کافیہ نحو
 بعبارت فارسی سے نیز سے متبدیان شروع نوشتن نموده نام نام است و شرح نخبه ما حسن کاشی رحمة الله و رفقہ بعبار
 فارسی نوشته اما نام مانده و سرعت مطالعه سگو نیند سبب است که آنچه کے در یک سال مطالعه کند ایشان در یک سال مطالعه
 میفرمایند الحمد للہ الی الان که او اکل ماہ شعبان سنہ یکم هزار و یکصد و نو و چهار سبب است سید معظم مذکور در آن مکان که خان خان
 حسن رضا خان پا انداز آن مقتدا سے ارباب راز نموده شرح البالی بمطالعہ و مقابلہ کتاب و بدایہ و افادہ مردم در
 شهر مرشد آباد سے پرداز و حسن رضا خان و اولاد ایشان و محمد حسین خان بن حکیم با دے خان و دیگر مخلصان وارد و
 صادر و مقیم و مسافر از فیوض انعام مبارک که اش فائده با بر نیارند حق تعالی سے ائہ بلندیانہ سید جلیل القدر مذکور را بر
 عباد خود مخلص و پانیدہ دارا و ہنگامیکہ فقیر تقریب سے عازم کلکتہ گردیدہ زمانے بسیر در بلدہ مرشد آباد متوقف بود و طلب
 احیان در محبت سید میر و مذکور رسیدہ مستفید بود از ہر عالم سخنان سے شنید روز سے تقریب سے مذکور رفتن خود سے
 و بی استماع کشف عجیب از بزرگے کہ نام او اکنون بیاد مانده فقیر سے سال قبل از کشتہ شدن نادر شاہ حنیکہ محمد شاہ
 تخریک حمدہ الملک صہد خبک بعزم تادیب علی محمد و ہیلہ بر انولہ دین گدہ رسیدہ بود و سید در ہان لشکر زبان

یعنی از ثقات علیہ ایمان که از روشناسان نادرشاه بود و از استماع این قصه بنموده بودند نقل میکردند و آن گفتند که اگر این
 این خبر بیک شسته شدن نادرشاه می رسیدیم هرگز تصدیق این مقوله نمی نمودیم الحال به یقین میدانم که آن بزرگ از کمال ادبها
 و عذر از باب کشت و صفا بود چون این نقل از جمله شواهد مصحح اخبار اخیر سلفست خاتم حقائق نگار تجریدان بکلمه و کاست
 مبادرت نمود چون نادرشاه کرده ثانیه از قریب قندهار به بنیبه نور محمد خان لئی رئیس دیرینه ولایت هکته که در کمال اقتدار
 و بر قلعه امر کوٹ که هشتاد کرده از هر طرف آب و آبادانی حقوق و الاثر است مستطهر گشته رجوع بنا در شاه کرده بود و نادرشاه
 ملک اوربا بعضی ممالک دیگر که از مملکت محمد شاه انشراح نموده منیمه ملک خود گردانیده بود معاودت به بند نمودن زکریا خان و
 سپه اشاه نواز خان باستانه با شتافته بعد اطلاق برمانی الغیر شاه عرفه داشتند که قلعه مذکور هشتاد کرده از هر طرف
 دور خود آب ندارد و شکر در لواج آن آب است نمی تواند نمود جواب داده که اگر لئی مذکور بر آسمان رفته باشد کشیده
 می آرم و اگر در زمین خزیده موسی سرش گرفته می کشم شاه نواز خان لپرش را با اندک فوج منبند سله همراه خود گرفته
 لشکریان را فرمان داد که طعام و شراب روزی همراه گیرند و شام کوچیده نصف النهار قلعه مذکور با قلیلی از فوج رسید و بلای
 افواج سردر پی هم نماده می آمد نادرشاه بشاه نواز خان فرمود که ای لپه می توانی که آب به میرسانی او القاس نمود که آب
 جز اندرون قلعه بود و بار اول نیز معروض شده انقدر گرفته تحصیل آب بسوسه قلعه با سجد و کاز سواران خود که همچنان
 دور سیده بودند راضی شد بجز و بر آمدنش از فوج شایسته مذاسه الامان از قلعه امر کوٹ بلند گردید اما لئی قلعه بغنا بطه
 منبند چادر امان بر سر گردانیده عذر خواه بر آمدند شاه نواز خان رسیده بنور محمد خان گفت که رستگار سله و پایدار سب
 عمر و دولت تو منحصر بر القیاد و اطاعت فرمود تا قبول نموده با اتفاق شاه نواز خان عازم خدمت شاهی شد و شاه نواز خان
 اورا باین ولایت بطوریکه کاران را با تیغ و کفن در حضور بریند آورد و نور محمد خان خود را بر خاک سکنت افکنده زمین کوس خود
 عذر تقصیرات خواست نادرشاه عفو فرموده امان داد و یک شب در آنجا بود روز دیگر بهان روشش که رفته بود به نگاه
 خود مع لئی معاودت نمود و بعد انقراض از انتظام معاملات روزی نور محمد خان را در خلوت طلبیده در تنهایی گفت از سوختی
 می پرستم اگر راست گفتی رستی و گرنه بیاست خواهی رسید او گفت مجال ندارد که غیر از راستی سخن در حضور گذارم تا ایم
 فرمود با این قلعه و سامان سبب استکانت و فرمانبرداری سله بلا توقف چه بود او بطوریکه در حضور سلاطین قاهر بخوش آمد
 گویند سخن شروع نمود و بر آشفته فرمود و گفت که راست خواهی گفت گفت در القاس کن و گرنه نهر اینکه شاید خواهی رسید
 معروض داشت که نفس الامر اینست که بزرگ معتقد الیه این بنده است و من تابع ارشاد اویم او بمن گفته بود که اگر در آ
 ایران یعنی حضرت شایسته داعیه تو کند اقامت و بر قلعه و اسباب خود کرده غیر از فرمان بردار خیال دیگر نخواهی کرد که هرگز
 از عهد بر نیانم و هلاک بادیه عصیان و خذلان شوسه بنده گفته بود با چنین پناه جانیکه مراست و اسباب قلعه دار و ذخائر
 ما محتاج کفایت امر او نمی تواند شد آخر نوح ایران و نادرشاه هم انسان است و دایم مرا کب نیز محتاج آب و طعم اندوخت
 مکان استحضار یا محتاج بنبر سله و حیوانی از تمنعات عادیست او شان فرموده اند راست گفتی اما بفضل نادرشاه
 اقباسی دار که اگر عساکر عالم و جبال و بحار بر او بر آیند همه سیر در آیند بنده در گاه بنا برین امتیاز یا راضی شرد و عصیان در خود
 نیافته با طاعت و فرمان برداری پیش آمد نادرشاه بعد استماع این حکایت فرمود که آن بزرگ را با من ملاقات و صحبتی
 میسر آید گفت نمی توانم گفت فرمود تو برو و از من ابلاغ سلام نموده هرگونه المذیان در ادب و احترام که خواهد و مناسب نماید